

sich eine 9×12 cm Öffnung, ebenso auch eine solche am vorderen Teile. Hier ist eine Kammer lichtsicher befestigt, durch welche dann das auf der Mattscheibe (h) von dem Objektiv (o) gezeichnete Bild direkt eingestellt werden kann.

Die Mattscheibe (h) befindet sich in der vertikal aufgestellten Kammer in einen auf- und niederschiebbaren Rahmen. Auf dem oberen, also im lichtsicheren Raume befindlichen Teile dieses Rahmens ist die Kasette (k) und vor dieser ein Schlitzverschluss. (z.)

Ist das Bild scharf eingestellt, so wird mittels einer geeigneten Konstruktion die Mattscheibe auf der Gleitschiene abwärts und die Platte an die Stelle derselben herabgeschoben, worauf die Exposition nach einer kleinen Pause automatisch erfolgen kann.

Kisebb közlemények.

Régi madártani adatok a Nagykunságról. DR. GYÖRFFY ISTVÁN „Nagykunsági Krónika“ című könyvéből idézzük az alábbi, Magyarország régebbi madárvilágára vonatkozó érdekes adatokat.

Messze földön hire volt a Sárrét madárvilágának. (l. Aquila XXVII. 1920. p. 60—69.) Magyarorszállást (a mai Magyarok) hajdanában darvászok és pákászok lakták. Az 1554. évi egrí összeírás szerint Magyarorszálláson husz szelid *daru* volt. Szolnok megszállása alkalmával a törökök hat darvat ragadtak el.

Püspökladány és Madaras címeréül a darut választotta. A darvakat megszelidítve a háznál nevelték, még pedig a rétben elfogott darufiókákból.

De kellett is a darutoll, nem úgy mint máma! A rétes emberek nem győztek eleget gyűjteni. Tudjuk, — hiszen még sokan láttuk, — hogy valamire való legény darutoll nélkül a lábát sem tette ki a kapun. Ha az ember a vásárban járt, ott látta ögyelegni a darvászot, kalapja körül 20—30 darutoll lengedezett, kezében egy kis lapickát szorongatott, mely szintén tele volt tüzdelve különbnél-különb darutollal.

A gyengébb száru, ringósabb, fehéres, göndör, baloldalas volt a darutollak netovábbja, de gazdája akadt a többinek is. Hetyke legények két darutollat is viseltek összetéve, még pedig egy jobb és egy baloldalt.

Nagyapáink szelid *hattyukat* is tartottak — bizonyára *Cygnus musicusok* voltak. Bajom címerében most is ott van a hattyu. A karcagi rétek egyikét ma is „Hattyus“-nak hívják. Valaha itt volt, ebben a rétben a hattyuk tanyája. Ették-e a husát őseink, vagy nem, erre nem tudok feleletet adni, de azt tudom, hogy a gyönyörű fehér pihéjéből készült párna a leányálmok netovábbja vala.

1763-ban „CSEPCSENYI JÁNOS uram a turkevi tanácsnál panasz-képen említette, hogy NAGY JÁNOS uram ISTVÁN nevü fia a BODÓ ISTVÁN kertjénél levő gödörben találtatott hattyuít egyik gödörből a másikba kergette, lóháton lévén“.

Ezeket is a rétes emberek szedték össze tavasszal, míg kicsinyek voltak, s a gazdasszonyok ugy nevelték, mint a ludakat.

Rétjeinknek a hattyuik után legnagyobb vizi madara a *gödény*, vagy ahogy őseink nevezték: *batonya* vagy *botona* volt — hogy ez *Pelecanus onocrotalus* volt-e vagy *crispus*, azt ma már nehéz eldönteni. Azért hívták egyik legnagyobb rétünket Batonyás-nak, mert hajdanában ez volt a batonyák, vagy gödények kedvelt tartózkodási helye.

A gödényt szép fehér tolláért vadászták, nagy csőréből meg a szilaj pásztorok csináltak kásakavaró kanalat. Kisebb kanálnak a *kanalas gém* csőre is megtette.

Rétes embereink már jókor tavasszal bujták a réteket. Hajószámra hordták haza a tojást. A néphit azt tartja, hogy a Zádor-hid építésénél a meszet madártojással oltották, hogy annál erősebben kössön. Az igaz, hogy meg is kötötte! A Zádornak még a medrét is behordta már az eke, de a hid még mindég áll!

A rétes emberek az apró vadkacsákat, libákat is rakásra gyűjtötték és eladogatták a gazdasszonyoknak. Ezek a kis vadak szépen felnevelkedtek, meg is szelidültek. De őszre kelvén, ha nem vigyáztak rájuk, s el nem vágták a szárnyaikat, ugy elrepültek melegebb hazába, hogy hirüket sem hallotta többé a gazdasszony.

A rétes emberek halászó, vadászó honfoglaló őseink utódai voltak, akik a Sárréten, tehát annak a Kunságba átnyuló részében is mint halász, csikász, rákász, pákász, vadász, darvász, sólymász, békász, méhész és piócaszedő „élelmeskedtek“.

Azt is tudjuk, hogy régi nemes ember, nemzetes és vitézlő uraink süvegéről a kócsagtollnak nem volt szabad hiányoznia. A kócsagtollnak még talán nagyobb hatása volt a város ügyeire, mint a tekenős békáknak. (A tekenős békákat szekérszámra vitték Bécsbe megvesztegetések okából.)

Különben nem lett volna szabad a kócsagtollat eladni a városon kívül senkinek. LABONCZ JÁNOST 1790-ben megintik, mert „kócsagtollat bátorzkodott vakmerően az parancsolat ellen más külföldinek kiadni, noha a város számára is megvételne.“

A pákászok és egyéb rétséges munkával foglalkozó emberek rendszeren hat hétig laktak egy helyben. Ez alatt annyira kiélték azt a helyet, hogy odább kellett húzódni.

A pákászok ősszel még a gözü fészket is megásták és szegény fereg egész nyári gözülményét elszedték. A régi pákászok löfegyvert

nem használtak, mégis töreikkel, hurkaikkal, csapdáikkal, sólymaikkal, ravaszabbnál ravaszabb csel fogásaikkal több vadat ejtettek, mint a puskások.

A darvászokon kívül a sólymászok is foglalkoztak madarászattal. A sólymászok itt hajdanában nagyon elterjedt vadászási mód volt. A Sárréten a rétes emberek még száz esztendővel ezelőtt is vadásztak sólyommal.

Kár, hogy térszüke miatt Győrffynek a pákászokra, szilaj pásztorokra (másként rideg pásztoroknak) és egyéb rétes emberekre vonatkozó gyönyörű leírásait részletesen nem közölhetjük, ugyancsak a rét állat- és növényvilágának ismertetését sem.

Az idézett könyvecske ugyanis olyan adatokat is bőven tartalmaz.

SZEMERE LÁSZLÓ.

Buda Ádám gyűjteménye. A nagyenyedi BETHLEN-Kollégium 300 éves emléknapja alkalmából arról értesültem, hogy BUDA ÁDÁM madárgyűjteményét a nagyszabenyi román muzeum az éremgyűjteménnyel együtt BUDA halála után megvásárolta. A madarakat kellő szakértelem híján úgy osztályozták, hogy elég erősen állottak-e az állványokon, vagy sem? Amelyik kicsit lógott, azt román falusi iskoláknak juttatták. Így természetesen sok értékes és ritka madár hamarosan pusztulásra van ítélve. BUDA ELEK madarai biztosan megvannak még a nagyenyedi Kollégiumban. Jártam a gyűjteményben s minden ép úgy van benne, mint ahogyan az én diákkoromban a háború előtt volt.

CSATH ANDRÁS.

Branta leucopsis újabb előfordulása. 1922. december 16-án Nagybajcs győrmegyei község határában *vetési ludak* csapatjából egy ♂ példány *Branta leucopsis* lövetett. Hogy volt-e több is ebből a fajból, azt az elejtő a köd miatt nem láthatta. Az illető állítólag tavaly is lőtt egy példányt. A madarat a tulajdonos a M. Kir. Madártani Intézetnek ajándékozta.

HEGYMEGHY DEZSÓ.

Madártani hírek a Hortobágyról. 1921. aug. 28-án és 30-án egy-egy *fehértarku ölyvet* (*Buteo ferox*) löttem, melyeket fiatal példányoknak tartottunk. Egyet el is küldtem a Madártani Intézetnek, de sajnos, nem ért oda, így föltevésem helyességéről nem lehetett meggyőződést szerezni. Ez azért is fontos lett volna, mert nézetem szerint a *fehértarku ölyv* fészkel a Hortobágyon, amit az a körülmény is bizonyítani látszik, hogy nyáron át is állandóan látunk a hortobágyi erdők körül 4—5 példányt és évente 12—15 darabot szoktunk megfigyelni. Pásztoemberek bemondása szerint a Szásztelek erdőben varjúfészkekben költ.

Ezzel kapcsolatosan említem, hogy Tiszaeszláron is lövetett egy példány 1922 aug. 16-án.

1922. nyarán 60—80 drb. *daru* egész nyáron át ott tartózkodott a

Hortobágyon. Mikor teljes vedlésben voltak és röpülni nem tudtak, a csikósok — lóháton üldözve őket — öt darabot el is fogtak közülük. 1922. május 26-án a tiszalöki Lökös réten is lőttünk egy darut, amely disztollait már elvesztette és 3 darab ujjnyi hosszúságú toll kezdett már nőni helyettük. Ezen a vidéken is egész nyáron át láttunk 6—8 darabot csavarogni.

1922. szept. 17-től 20-ig voltunk a Hortobágyon. A madárvilág igen szegény volt, aminek okát az óriási szárazságban keresem. Viz alig volt, csak néhány mélyebb laposban találtunk valamelyest. Láttunk három *fehérfarkú ölyvet* a bőszőrményi határban, kettőt Daraksán, négyet pedig a Szásztelek erdőnél, tehát összesen kilencet! Ugyanekkor láttunk öt *réti* és egy *parlagi sást*, 5--6 *hollót*, két *vándor-* és két *kabasólymot*, néhány *réti héját*, *egerész-* és *gatyásölyvet*. Liba még kevés volt, csak *szőke ludat* és *kis liliket* láttunk. Récefélékből volt *tökés*, *kanalas*, *kendermagos*, *bőjti* és *csörgő*. Volt ezeken kívül 25—30 *fekete gólya*, néhány *szürke gém*, rengeteg *bibic*, kevés *gojzer*, három *szürke cankó*, egy *közép sárszalonka*, sok *dankasirály*, *halászska*, *szárcsa*, *bubos vöcsök* és rengeteg *seregély*.

1922. nov. 15-től 20-ig újra lementünk a Hortobágyra. Régen láttunk annyi vadludat, mint ekkor. Csodálatosképen kevés volt a *vetési lud*, de viszont a *nagy* és *kis lilik* tömérdek. Láttam 2—3 olyan falkát, hogy egy kilométer hosszúságban és 300 méter szélesen liba-liba mellett volt. 16-án egy csapat nagy lilik között egy darab *Branta ruficollis* is láttam. 18-án újra láttam kettőt. Ezeket már nemcsak a színükről ismertem föl, hanem „csvik-csvik“ hangjukról is. Én azt hiszem, hogy minden évben előfordul a Hortobágyon, csak nem veszik észre. Nagy véletlen, hogy az itt levő néhány darab épen vadászra menjen. Ennek dacára mégis voltak szerencsés vadászok, akik lőttek. Én magam is láttam LADÁNYI puskaművesnél egy preparált példányt.

Réce ezuttal kevés volt, néhány *tökés*, *fütyülő*, *csörgő* és *nyilfarkú*.

A *tuzok* költése úgy látszik jól sikerült, mert kisebb-nagyobb csapatokban kb. 250 darabot láttunk.

Észleltünk még négy *réti sást*, *egerész-* és *gatyásölyveket*, egy *vándor* és két *törpesólymot*, két *hollót*, kevés *bibicet*, *aranyliliket*, és *havasi sármányokat*.

SZOMJAS LÁSZLÓ.

Hortobágyi levél. 1921. november 18-án a hortobágyi pusztán több-kisebb *Acanthis flavirostris* csapatot figyeltem meg. A faj kétséget kizáró megállapítása céljából néhány példányt lőttem belőlük egyet s beküldtem az Intézet gyűjteménye számára. A *Haliaëtus albicilla* ez év őszén feltűnően gyakori volt. A vadászoktól megsebzett vadludak bő táplálékot nyújtanak neki. Ez év őszén az *Anser neglectus* is számosabban mutatkozott; bár a ludak zömét, mint minden évben, úgy ezuttal is az *Anser*

albifrons tette. November 22-én több *Larus canus*t láttam, amelyből bizonyító példány lövetett.

Az 1922-ik év őszén ismét felkerestem ezt a vidéket. Mindenekelőtt közlöm, hogy hallomásom szerint folyó évben is, a nyári hónapokban, több csapat *daru* tartózkodott a Hortobágyon. Junius hava legvégén a „Borsos rét“-en három csikós lóháton, üldözés közben evező tollait elvedlő — amint itt a pásztorok mondják „elverzett“ — röpképtelen hat darab darut élve fogott el. A rabul ejtett szép madarakból egy élő példányt a mátai gazdaságban ma is őriznek.

November hó 2-án alkalmam nyílt meggyőződni a *Falco peregrinus* vakmerőségéről, amint a pusztán összeverődött több száz darabból álló s közeledésére szárnyra kelt lilikcsapatba vágott. A nagy csapat a rabló támadására fel s alá hömpölyögve védekezett. Rövid néhány percig tartó támadása után egy a sólyom által üldözött *Anser albifrons* zugó repüléssel vágódott le lesgöröm előtt néhány lépésre a földre. A vadlud fejtetejét a támadó csőrével vagdosta, míg az a gyepen jajgató hangon szárnyaival verdesve igyekezett lerázni magáról a sólymot, melyet aztán lelöttem.

Október 31-től november 3-ig terjedő idő alatt láttam még egy kisebb *Spatula clypeata* csapatot, néhány *Nyroca clangulát* és számos *Anas penelope*, *acuta* és *boschas*-csapatot. *Totanus calidris*, *Corvus corax* és *cornix*, 1—2 *Haliaëtus albicilla*, *Falco peregrinus*, vonuló *Vanellus*, *Sturnus* és *Anser cinereus* csapatok élénkítették a nagy puszta madárvilágát. *Anser albifrons* ez év őszén hatalmas seregekben telepedett meg. Kisebb számban volt az *Anser erythropus* látható, míg *Anser neglectus*t ittlétem alatt nem láttam.

DR. TARJÁN TIBOR.

Faunisztikai adatok. Az itt következő apró adalékok jó részét budapesti preparátoroknál gyűjtöttem össze, más részük alapjául pedig saját megfigyeléseim, illetve mások szóbeli közlései szolgálnak.

Tadorna cornuta Gm. egy példányát NUSZER LAJOS áll. isk. ig. tanító ejtette el Tyukod község (Szatmár m.) melletti tavon 1922. V. 16. körül. Az észlelő szives értesítése szerint a vizen szelid kacsák és ludak voltak; a madár nagyon fáradtnak látszott; gyerekek dobálására felszállt ugyan, de újra visszatért a tóra. A májusi dátum erre a fajra vonatkozólag késői, ennél későbbi előfordulásáról, 1907. VI. 22-ről SCHENK JAKAB tesz említést. (Aquila, 1907. p. 239.)

A *Branta ruficollis* PALL. kilencedik hazai példánya került meg 1922. III. 21-én a Hortobágyon, melyet ifj. DR. MAGOSS GYÖRGY lőtt és FÁBA R.-höz küldött kitömés végett; a hírt egyébként közölte a „Nimród-Vadászlap“ is 1922. ápr. 15. számában (p. 110.).

Cygnus musicus BECHST. két példányát ejtették el Eszterháza-n (állítólag öt közül) 1921. januárjában, 1922. február hó második felében

pedig egy példányt Kapuvár (Sopron m.) körül elpusztulva találtak. 1922. március hóban a budapesti állatkertbe került egy eleven hattyu, melyet ez év januárjában fogtak Moson megyében.

Egretta alba L. Ormándon (Zala m.) 1913. V. 13-án 6 példány tartózkodott a „Malom-árok“ mellett, melyek közül 1 drb-ot elejtettek. 1920. V. 26-án egyet láttam ugyanitt, mely már kb. három hete tartózkodott a réten, ezenkívül a pásztorok még kettőt említettek. Ugyanez év augusztusában BEKSITS TIBOR intéző 13 nagy kócsagot figyelt meg a patihidi halastónál (Somogy m.), egyet XI. 5-én ugyancsak onnan kaptam. 1921. VIII. 15. és 16-án a közeli Fazekasdencs határában is láttak 5—6 példányt. Figyelemre méltó jelenség tehát, hogy egyes kóborló egyedek vagy kisebb csapatok feltűnnek a vonulási időn kívül is Somogy és Zala megyék alkalmasabb pontjain. A kócsagvédelem érdekében nagyon fontos ezen példányoknak teljes kimélése, csakugy mint a fészkelő-terület madaraié. Mert ha egyes, párt nem kapott himek csatangolnak is egyik évben, lehet, hogy a következő időkben azok is szaporíthatják az állományt, akár akként is, hogy a telelő tanyáról vagy máshonnan hoznak magukkal párt.

Milvus iclinus SAVIG. télen megkerült néhány példányát jegyeztem fel. 1922. I. 27. körül Gödöllőn, II. 20-án Kiskőrösön, II. 25-én Nagydorogon egy-egy drb. lövetett. LINTIA DÉNES intézetünk igazgatóságához intézett levelében Temesvár környékéről is sok áttelelő vöröskányát jelentett; e szerint 1922. január és február havában több példányt kapott. Gyomortartalom-gyűjteményünkben szintén találtam négy ide vonatkozó adatot: 1908. II. 16-án Baranya-Sellyén (CERVA K.), 1908. I. 12-én Tökölön (CERVA K.) és 1908. XII. 20-án Dobanovcin (Szerém m., SCHENK H.) lőtt példányok gyomortartalma van eltéve; a negyedik (♀) Győr-ből való 1922. II. 8-ról (HEGYMEGHY D.) A gödöllői madár begyében és gyomrában kevés sárgás szőr és egy hőresőgfarok volt. A vöröskánya telelése eléggé ritka, déli faj lévén; az utóbbi jelleg azonban kifejezettebb fajtestvérénél a barna kányánál (*Milvus migrans* BODD.), mely még ritkábban telel. (A két fajnak Közép-Európában való időzését jellemzi egyébként a közép érkezési napok különbözősége; III. 19. a *M. iclinus* és IV. 4. a *M. migrans* esetében). A svájci felvidéken a vöröskánya alkalmilag áttelel. (DR. ZWIESELE H: Ornithologisches vom Bodenseegebiet. Der ornith. Beobachter XVII., 1920. p. 65.) A Balkánon, Görögországban és Montenegróban való téli észleléseket REISER említi. (Materialien zu einer Ornith. Balcanica, Wien: III. 1905. p. 385., 386.; IV. 1896. p. 108.) GENGLER J. Bulgáriában látott vöröskányát 1917. január és február havában, Romániában pedig szintén január hóban, a barna kányát Szerbiában, Törökországban és Romániában észlelte télen. (Balkanvögel. Altenburg

S.-A. és Leipzig 1920. p. 167.). STRESEMANN szerint Monastir mellett ugylátszik nem telet a vöröskánya, mivel II. 13. előtt még egyet sem láttak ott. (Avifauna Macedonica, München, 1920. p. 250.). Ha Macedoniában ily korai az érkezése ennek a fajnak, úgy ez igen feltűnő összevetve a mi dátumainkkal, melyek többnyire márciusiak.

1920. XI. első felében Ormándon és Kápolna körül 1—1 *Falco peregrinus*-t láttam; XII. 22-én Sávoly-nál, XII. 24-én Ormándon és Kiskomárom mellett észleltem egyes példányokat. 1922. III. 5-én Budapesten (Kőbányán) egy kis ♂-et. 1923. II. 13-án Babát-ról (Pest m.) egy *Falco peregrinus calidus* LATH. külsejű példány került BÁBÁNYOS JÓZSEF nemzeti muzeumi preparátorhoz. Torok, mell és a has eleje majdnem tiszta fehér, utóbbi alsó része apró hosszanti foltokkal. A pofabarkó mögötti fehérség és szem között kb. 1¹/₂ cm. széles a fekete szín (ez utóbbi jelleg a tipikus *F. peregrinus peregrinus*-ra vallana, mert HARTERT szerint ennek szélessége a *F. p. calidus*-nál (♂) legfeljebb 1 cm.). A 3., 4. és 5. evezőtollát már vedlette; ez utóbbi KLEINSCHMIDT szerint a *szibériai vándorsólyom* jellege volna, t. i., hogy a téli szálláson vedlik. Petefészkek fejlődőben, de a peték egy általam megvizsgált *F. p. p.*-nál, melyet 1923. I. 29-én ejtettek el, valamivel fejlettebbek voltak. A babáti madár habitusa inkább a *F. p. calidus* mellett szól; ez eddig nálunk csak egy ♂ példányban került meg, 1909. XI. 14-én Pusztá-Csabony határában (Pest m.), amely a M. K. Madártani Intézet gyűjteményében van. (I. Fauna Regni Hungariae, Aves. p. 100. *F. peregrinus griseiventris* BRHM. néven.)

Az idei télen néhány *Syrnium uralense* PALL. is megkerült. 1922. XII. 10-én DOLNIK JÓZSEF lőtt egy példányt a Savóskuti (Hajdu m.) erdőben; XII. 8-án pedig ugyancsak DOLNIK értesítése szerint Belső-Guthon (Szabolcs m.) esett egy. 1922. novemberében CERVA KÁROLY Pécsről egy, BARTKÓ JÓZSEF pedig Debrecenből 1922. XII. 21—28. közt öt darabot kapott; FÁBA REZSŐ-höz 1922. XII. 6-án Sarkadkeresztúrról (Bihar m.) került egy drb.

Pastor roseus L. 1922. V. 29-én Dunapenteléről 2 példány és V. 30-án Kengyelvarsány-Bagipusztáról 3 drb. érkezett FÁBA R. preparatoriumába.

Végül inkább mint herpetologiai érdekességet említhetem meg, hogy a Hortobágyon SZOMJAS LÁSZLÓ-tól 1922. IX. 19-én elejtett két darab *Buteo ferox* GM. egyikének begyében 3 ásóbékát (*Pelobates fuscus* LAUR.) találtam; ez a békafaj tudvalevőleg estefelé jön ki a földből. Egy 1923. januárjában lőtt *Buteo communis* LESS. begyében ugyancsak volt egy példány.

VASVÁRI MIKLÓS.

Faunisztikai adatok. Téglás hajdumegyei község területén állandóan fészkeltek egy pár *fekete gólya* addig, amíg azt a szálas tölgyest,

amelyben tanyáztak, ki nem vágták. Jelenleg állandóan fészkel egy pár a nyirbaktai (Szabolcsmegye) erdőben.

1922. évi július hó folyamán két ízben is megfigyeltem a *Loxia curvirostrát*. Ezek előszeretettel a szilfák és nyárfák levéldudorodásaiban található tetvekkel táplálkoztak.

Bombycilla garrula majdnem minden télen megfordul nálunk kisebb-nagyobb számban.

Ezelőtt állandóan fészkel nálunk egy *Corvus corax* pár, amely azonban 1922-ben elmaradt, dacára annak, hogy évek óta teljes kiméletben részesítettem őket.

Cypselus apus 1922-ben június folyamán elég nagy számban tartózkodott itt néhány héten keresztül.

GRÓF DÉGENFELD PÁL.

Tichodroma muraria. 1921. december 8-án abban a sziklaszorosban, amelyben a HERMAN OTTÓ-barlang van, szép hajnalmadarat láttam. Most elég ritka. Nagyatyám HERMAN KÁROLY idejében 1850. táján még sokkal gyakoribb volt, mert ő több példányt preparált. Id. SZEÓTS BÉLA. †

Hajnalmadár a Bakonyban. A lipitovármegyei Rózsahegyen az 1909/1912. évek telén gyakran láttam a főgimnázium és a templom falain a hajnalmadarat. Ez nem volt akkor feltűnő, mert hiszen eredeti lakóhelyén, a Szokol (1.133 m.) hatalmas sziklái között gyakran találkoztam vele nyáron is. Annál meglepőbb volt azonban, amikor 1912-ben Veszprémbe kerülvén, ott a Várhegy magas várfalain és a Szentbenedekhegy meredek dolomit-sziklafalain, már az első télen is találkoztam vele. LACZKÓ DEZSŐ is többször megfigyelte ott. Legjobban meglepődtem azonban 1922. április 13-án, midőn a veszprémvármegyei Bakony-hegységben tett kirándulásom alkalmával, a szikla-szakadékos Czuhavölgyben, a „középső“-alagut feletti sziklafalakon, hirtelenváratlan újból rábukkantam gyönyörű madarunkra! Ez annál feltűnőbb volt, mert ekkor a tél már régen elmúlt. Ebből joggal következtethetem arra, hogy a hajnalmadár nemcsak téli, kényszer-látogatója e tájnak, hanem hogy alkalmas helyeken, — amilyenekül a Bakonyban pl. a Czuhavölgy hatalmas dachsteinmész-kő rétegű falai, vagy a közeli bakonyoszlópi Ördögárok impozáns szurdokvölgye stb. kínálkozik — állandóan is megtelepszik.

DR. DORNYAY BÉLA.

Recurvirostra avosetta. 1922-ben májustól—júliusig figyeltem meg Solt és Akasztó pestmegyei községek határában. SARLAY JÁNOS.

Bombycilla garrula Pécsváradon. A csonttollu madarak 1922. január 1-től február 12-ig állandóan itt voltak 10—20 főnyi csapatban.

AGÁRDI EDE.

Havasí fülespacsirta. 1922. november 25-én M á r o k beregmegyei községben 19 darabot láttam. Igen óvatosak voltak, de sikerült egyet elejteni s azt mint bizonyító példányt az intézetnek megküldtem.

KABÁ CZY ERNŐ.

Cygnus musicus Laskodon. 1922. február 10. és 20-ika között három napon át hattyu tartózkodott L a s k o d szabolicsmegyei községben.

TÉGLÁSSY BÉLA.

Cygnus musicus Mocsán. 1922. október 25-én M o c s a komárommegyei községben 2 darab hattyu lövetett, amelyek hozzám kerültek. Mindkettő ♂ volt, egyik juv, a másik ad.

HEGYMEGHY DEZSŐ.

Cygnus musicus Földváron. 1921. ápr. 15-én F ö l d v á r (Brassó m.) mellett egy öreg hímét ejtettek el. A madár egyik szemére teljesen vak volt.

HAUSMANN ERNŐ.

Pastor roseus. 1921. június 26-án T ü r k ö s mellett ejtettek el egy példányt. Csak két darabot figyeltek meg.

HAUSMANN ERNŐ.

Syrnium uralense 1922-ben ismét igen gyakran mutatkozott vidékünkön. Márc. 18-án az u. n. Rakadóvölgyből, amely a Kápolnahegy déli oldalán föl egészen a Schulerhegy oldaláig terjed, 5 tojásból álló fészek-aljat, valamint az öreg tojót hozták hozzám. A gyűjtő a baglyot odvas fenyőn találta és csak úgy vette észre, hogy annak — mint ismeretes — meglehetősen hosszú farka az oduból kiállott. Június 16-án egy teljesen pelyhes urali baglyot találtak a Felsőtömösön. Továbbá a következő helyekről kaptam példányokat: Azuga, Busteni, Ósánz, Hosszufalu, Prázsmár, Rozsnyó, Görgény, Predeal, Brassó és Botfalú. Az egyik gyomrában egy félig kinőtt vándorpatkányt találtam, egy másikban ganajturó bogár fényes szárnyfedői voltak.

HAUSMANN ERNŐ.

Őszi vonulási adatok Erdélyből. Egészen sajátságos, hogy némely madárfaj a tavaszi vonulás alkalmával nem látható a brassói síkon, így 35 év alatt még sohasem volt alkalmam a minden évben ősszel és pedig némely évben már augusztusban megérkező *Anthus cervinus*-t megfigyelni. Kell tehát, hogy ezek tavasszal egészen más vonulási utat használjanak északi hazájukba tartva. Némely évben ősszel igen szép

rozsdásbarna torku példányokat ejtettem el; egy himnek nemcsak torka volt rozsdásbarna, hanem ez a szín a mellre is kiterjedt. Ősszel minden pipis nagyon kövér, úgy hogy a preparálásuk gyakran igen nehéz. 1921. őszén az *Anthus cervinus* itt is igen gyakori volt, de feltűnően félénk, úgy hogy egyet sem sikerült elejtenem. *Erithacus philomela* Brassó-megyében nem költ, azonban őszi vonuláson rendes jelenség, gyakran már július végén hallható karrogó hívóhangja, tavasszal azonban rendkívül ritka. *Erithacus lusciniá* itt egyáltalában nem fordul elő.

Acrocephalus schoenobaenus itt nem költ, tavasszal igen szórványosan látható. Az őszi átvonulás azonban rendszeren már augusztus 15-e előtt kezdődik és október közepén túl tart.

Locustella fluviatilis csak őszi vonuláson, de igen egyenként található, többnyire lucernaföldeken és magas füben. Tavasszal még nem figyelték meg.

Hippolais icterina Brassó-megyében nem költ, tavasszal még nem figyelték meg. Augusztustól szeptemberig gyakran látható.

HAUSMANN ERNŐ.

Erithacus tityus. Egy ♂ példányt láttam 1922. január 28-án Miskolcon.

ID. SZEŐTS BÉLA.†

Oedicnemus scolopax. 1922. október hó folyamán 2 példány lövetett Békás veszprémmegyei községben. Itt ez a madárfaj nagy ritkaság.

GUÁRY ERNŐ.

Kimaradtak a süvöltők. Az 1922/23. év telén Budapest és környékéről megszokott téli vendégeink közül teljesen elmaradtak a süvöltők (*Pyrrhula rubicilla* PALL. et *P. r. europaea* VIEILL.), — ami első pillanatra annál feltűnőbbnek látszik, mert éppen az előző télen (1921/22.) olyan tömegesen látogattak hozzánk, hogy ilyen nagyarányu megjelenésükre az utolsó 20 év alatt nem is volt példa. A Liget-ben is 30—40, sőt 50-ével lehetett őket látni, nemcsak a fákon, de a földön, a gyepeseken is, úgy hogy a Városliget mult téli *pirók*-állományát minden tulzás nélkül legalább is 500—600 drbra lehetett becsülni, míg a két év előtti mennyiség mindössze is legföljebb 30—40 drb. körül járt.

A süvöltő kimaradása a budapesti Városliget-ből nem számítható még se a rendkívüli esetek közé, mert a harmadévelőtti télen (1919/20.) szintén kimaradt, — tehát az utolsó 4 tél alatt kétszer jött meg és kétszer maradt ki. A kimaradások okát azonban csakis a nálunk telelő süvöltők költőterülete viszonyainak ismerete alapján lehetne megállapítani, mely célból ezek tömeges gyűrüzése kívánatos volna.

WARGA KÁLMÁN.

Anser fabalis és albifrons az 1921/22. év telén óriási számban mutatkozott a Balaton délkeleti partvidékén. 1921. szept. 22-én mutatkozott az első csapat s 30-án már nagyon fölszaporodtak. Balatonvilágos környékén állandóan 20—25.000 darab éjjelezett.

BESSENYEY ISTVÁN.

Bölömbikák nagyszámban való telelése. 1921/22. telén legalább 25 *bölömbikát* kaptam. December hónapban még valamennyi igen jó husban volt, januárban azonban már igen lesoványodtak, sőt egyrészüket már éhen pusztult.

SCHENK HENRIK.

Gallinago gallinaria fészkelése Tárnokon. A *középső sárszalonka* meglehetősen ritkán fészkel Magyarország területén s ezért érdemesnek tartom fölemlíteni, hogy 1920. június 18-án Tárnokon is megtaláltam a fészket 4 tojással, melyek gyűjteményemben vannak.

RADEZKY DEZSŐ.

Fészkelési adatok a Mecsek vidékéről. Ezideig vidékünkön nem figyeltem meg a *héját* mint fészkelő madarat. 1922. április hó 17-én a pécsvárad i erdőben találtam fészket 10 méter magasban egy erősen kotlott tojással. A *kékes réti héjának* a fészket Kátoly községnek egyik 500 □-öles nádasában találtam. Csodálatosképpen ritka fészkelő nálunk a *csóka* is, melyet 1922. május 7-én találtam fészkelve a Zengő-csüestől 3 km-re. Föltünő későn, június 15-én találtam 1922-ben még 3 tojást a *szürke varju* fészkeben. Érdemesnek tartom még felemlíteni, hogy 1922. augusztus 28-án láttam két *hollót*. Ez a faj nálunk igen ritka.

AGÁRDI EDE.

Tuzok fészkelése Kisperegen. 1919. május 12-én Kisperegről hoztak egy tuzok tojást. Tehát jelenleg még fészkel nálunk, ha nem is nagy számban.

CSATH ANDRÁS.

A madarak bogyo- és terméstáplálékáról. Kapcsolatban mult évi közleményemmel — (A *celtis* termése mint madártáplálék: *Aquila* XXVIII. 1921. p. 165.) — idevágó további tapasztalataimat alábbiakban közlöm.

Az 1922/23. évben a következő növények terméseit fogyasztották a felsorolt madárfajok:

1. *Fekete bodza*: *fekete rigó*, *énekes rigó*, *barátka*, *kis poszáta*, *házi veréb*, *mezei veréb*. —
2. *Keskenylevelű ezüstfa*: *fekete rigó*, *barátka*, *kis poszáta*, *szürke légykapó*, *erdei pinty*, *meggyvágó*, *házi veréb*, *sárgarigó*, *bubos banka*. —
3. *Nyugati celtisz*: *fekete rigó*, *léprigó*, *erdei pinty*, *házi veréb*, *sárgarigó*. —

4. *Vesszős fagyal*: fekete rigó. — 5. *Kánya bangita*: fekete rigó, barátka. — 6. *Barkóca berkenye*: fekete rigó. — 7. *Csere galagonya*: fekete rigó. — 8. *Vadszőlő*: fekete rigó. — 9. *Szőlő*: fekete rigó. — 10. *Télizöld puszpáng*: kék cinke. — 11. *Keleti tujafa*: erdei pinty, zöldike, széncinke, kék cinke, barát cinke, fenyves cinke. — 12. *Ternyő tiszafa*: meggyvágó. — 13. *Erdei fenyő*: erdei pinty, zöldike, tengelic, nagy fakopáncs. — 14. *Fekete fenyő*: erdei pinty, zöldike, tengelic, nagy fakopáncs. — 15. *Fehér nyír*: zöldike, tengelic, (1921: süvöltő). — 16. *Mezgés éger*: csiz, tengelic. — 17. *Hegyi szil*: zöldike. — 18. *Jókori juhar*: meggyvágó, (1921: süvöltő). — 19. *Magas köris*: meggyvágó. — 20. *Nyugati platánfa*: tengelic.

Amint látható, az idén a három legkapósabb termés az „ezüstbogyó”, a *bodza* és a *celtiszbogyó* volt. A celtisznek, mint madártápláléknak fontosságát idei Aquilánkban már FERNBACH KÁROLYNÉ is méltatja (pag. 184.). A bodzabogyót már augusztusban, míg az ezüstfa bogyóját főleg szeptemberben favorizálták a madarak. Madárvédelmi ültetvények létesítésénél a jövőben nézetem szerint a celtisz és bodza mellett az ezüstfát is számításba kell venni. Megemlítem, hogy egy *fekete rigó* együltőhelyében egymásután 14 darab ezüstbogyót evett.

Végezetül a fenthivatkozott tavalyi közleményemben előfordult két növénynévelírást kell helyreigazítanom. Ugyanis a múlt évben ligeti kertészeti alkalmazottaktól két kérdezett fára nézve azt a választ kaptam, hogy az egyik: „*olajfa*”, a másik meg: „*déli celtisz*”. Az így nyert információ azonban téves volt, mert mint utólag kiderült, az egyik a „*keskenylevelű ezüstfa*” vagy „*vadolajfa*” (*Elaeagnus angustifolia*) volt és nem az *Olea europaea*, a másik pedig a „*nyugati celtisz*” vagy másképp „*amerikai ostorfa*” (*Celtis occidentalis*) volt és nem a *Celtis australis*. A névcsere helyesbitésére Dr. DORNING HENRIK rendőrfőkapitányhelyettes, kedves munkatársunk volt szíves figyelmemet felhívni, miért itt is köszönetet mondok.

WARGA KÁLMÁN.

Adalékok a bubos banka fészkeléséhez. Az Alföldön fészkel, de minthogy itt a legritkább esetben találja meg a fészkeléséhez szükséges odut, azért a legkülönbözőbb fészkelési alkalmatosságokkal is beéri. Így egy tápióbicskei tanyán már nyolc éve az istálló padlás egyik oldalában költ teljesen szabadon és pedig évenként kétszer mindig ugyanazon a helyen. Ugyanott egy másik tanyán elhagyott istállóban a földön lótrágya között teljesen szabadon fészkel.

Tárnok vidékén ölfák hézagai, elhagyott szőlőkunyhók és karórakások alkotják fészkelő helyét. Egy alkalommal odvas fűzfa tágas odujában találtam fészkelve s a madarat megfogtam, 8 tojását elvettem. A madarat szabadon bocsátottam, de olyan szerencsétlenül, hogy laza farktollazata a kezemben maradt. De nem vette nagyon szívére a dolgot,

mert 14 nap múlva ugyanez a tépett farku banka újra fészkel abban az oduban s már 4 tojása volt.

RADEZKY DEZSŐ.

A bubos banka fészkeléséről. Virágházunk tetőzetgerince alatt egy nyílásban bubos banka ütött tanyát és kétszer költött itt. Amikor a korhadt tetőt javították és leszedték a zsindeleyeket, akkor fedeztük föl 7 tojását. Minthogy nem akartuk elriasztani, azért először a fészke fölött lett kijavítva a tető s a banka nyugodtan tovább költött mitsem törődve a javítási munkálatokkal.

SZOMJAS LÁSZLÓ.

A rákosfalvi gólyapár évek óta fészkel a „Sárga csikó“ vendéglőnél egy akácán. 1922-ben is megérkeztek a lakók április 2-án, de május elején elhagyták a környéket. Valószínűleg kevés volt a környéken a táplálék, mert a száraz időjárás miatt a rákosmezei rétek mind szárazak voltak.

DR. DORNING HENRIK.

Hamvas varju korai fészkelése. Az elmúlt 1922. évben nyirkos ősz után aránylag hamar köszöntött be a tél, de a faggyal és hóval járó zord időjárás december második felében váratlanul megenyhült. Ez a tavaszi enyhület okozhatta azt a szokatlan jelenséget, hogy egyes madárfajoknál igen korán ébredt fel a nemi ösztön, így például *csizék*, *fekete rigók*, *nagy fakopáncsok*, *szarkák*, *csókák* és *hamvas varjak*-ból láttam üzekedve kergetőző párokat, — december 25-én pedig a Városligetben egy félig kész *Corvus cornix* fészket fedeztem fel, melynek építését a károgya-kerregve¹ enyelgő varjupár azután teljesen be is fejezte, bár egy harmadik varju állandóan molesztálta őket. A költés azonban ebben a korai fészkekben nem következett be, mert később elhagyták azt, de március 30-án egy már majdnem kész új fészket találtam az említett régi fészkek közelében. Megjegyzem még, hogy ebben a pásztában tavaly is egy *cornix*-pár fészkel, mely akkor tojásait ki is költötte.

WARGA KÁLMÁN.

A széncinege fészkelésmódja. Az egyik mesterséges fészekodut május 31-én megvizsgálva láttam, hogy jó csomó moha van benne rendetlenül összehordva és a moha közt egy széncinege-tojás rejtőzött. Másnap még több moha és közöttte két tojás. Junius 3-án a moha fölött szőrcsomó, a tojások nem láthatók. Junius 7-én a moha és szőr is elrendezve és a fészkekben 9 tojás. Junius 9-én kész a remek fészek, szőrrel legömbölyített peremmel, benne 10 tojással. Két nap múlva az

¹ Egyik múlt évi cikkemben (Aquila 1921. p. 170.) az volt nyomva, hogy a vetési varju károg, rikkant stb; a „rikkant“ azonban sajtóhiba, melynek helyesbítése „sikkant“.

anyamadár 11 tojáson kotol. A fészek tehát egyidőben készült a tojáslerakással.

RÁCZ BÉLA.

Jegyzet. Hasonló jelenséget egykori margitszigeti kísérleti telepünkön is észleltem. Mindenesetre bámulatós ügyességre vall, hogy e madár a már tekintélyes számu tojása alá tudja az oly gondosan megtömögött és lesimitott szörbélést utólag odarakni.
Cs. T.

Parti fecske fészkelése házi fecske fészkekben. Bereg-megyében 1922-ben egészen június hó közepéig oly magas volt a Tisza vízállása, hogy a parti fecskék nem tudtak fészkelni. Erre tömegesen bevonultak a Tiszától 4 km-re fekvő Mezőtarpa községbe és ott elhagyott házi fecske fészkekben költöttek. Hogyan és miként foglalták el a fészkeket, azt sajnos nem tudtam megfigyelni, én már csak a fióka etetésnél vettem észre őket.

KABÁ CZY ERNŐ.

Fogadás a kakuk tojásrakási módjának földéítésére. (Aufruf von E. Chance zur Klärung des Brutgeschäftes des Kuckucks.) EDGAR CHANCE, az ismert angol ornithologus, „A kakuk titka“ c. könyv és hasonló című film szerzője, felhívással fordult a világ ornithologusaihoz, hogy a kakuk életmódjára vonatkozó megfigyeléseiket közöljék vele s egyben, hogy a saját megfigyeléseivel ellentétben álló véleményeket hallgatásra bírja, fogadást ajánl 500—500 font sterling erejéig következő két állításának védelmére:

a) a kakuk tojásait a petevezetékéből *mindig* közvetlenül a fészekbe tojja és *sohasem* csempészi csőrével a kiszemelt idegen fészekbe.

b) az összes kakukfajok, de a többi, bárhol élő parazita fajok is ezen a módon járnak el és sohasem helyezik el tojásaikat csőrük segítségével.

A fogadó — akár egyes személy, akár társaság — köteles az özszeget, melynek erejéig fogadni hajlandó (de amely az 500—500 fontot meg nem haladhatja), 1923. ápr. 30-ig letétbe helyezni s ettől számított két éven belül tartozik a fenti két állítás bármelyikének megcáfolására oly bizonyítékokat (fényképeket, filmet) felmutatni, miket az előzetesen kijelölt döntőbiróság elfogadhatónak tart.

Intézetünk ama kérdésére, hogy miképpen magyarázható kakukfiókák előfordulása oly szűknyílású odvakban, melyekbe a kukuktojó be nem fér, sőt amelyből a nagyrafejlődött kakukfióka sem tudott kiszabadulni: CHANCE ama nézetének adott kifejezést, hogy a kukuktojó ilyenkor harkálmódra kapaszkodik meg a fán s a tojást az odunylásba tojja. Ez utóbbit ugyan közvetlenül nem figyelte meg, de hajlandó e meggyőződéséért is 1000 font erejéig helytállani.

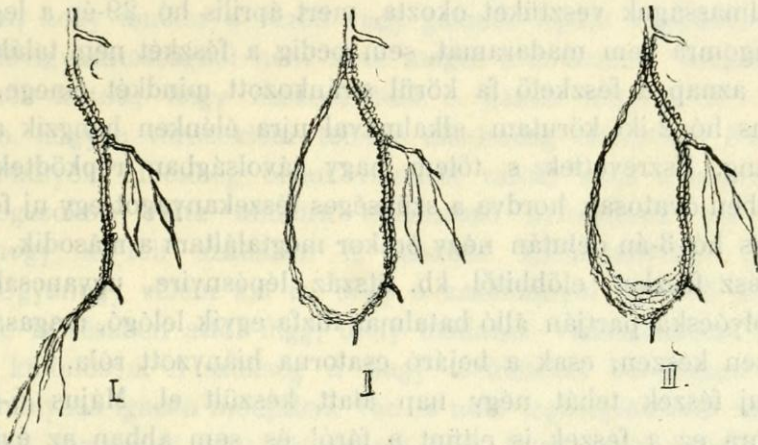
Közöljük e felszólítást abban a reményben, hogy megfigyelőink, ha talán nincs is módjukban ily összeget kockáztatni, mégis közlik majd

már végzett, vagy ezután végzendő megfigyeléseiket, mik hozzájárulhatnak eme népszerű és mégis annyi titokzatossággal övezett madár életmódjának minél teljesebb felderítéséhez.

MADÁRTANI INTÉZET.

A függőcinege (*Anthoscopus pendulinus* L.) fészeképítése.

A fejezmegyei Tárnok vidékén, hol 20 év óta figyelek, az egyre érkező újabb fajok betelepülése során, végül a függőcinege fészkelését is megállapíthattam. A község a Dunától 5—6 km-nyire fekszik a kis Benta-patak mellett. Ennek partjain van néhány füz- és nyárfa, 2—3 helyen pedig néhány négyszögölnyi kis nádas. Vonulásban már eddig is észleltem a függőcinegét, fészkelése azonban ismeretlen volt 1921-ig, amikor április 11-én érkezett oda az első fészkelő pár. „Ci-i-i“ hangjuk egyre sűrűbben hangzott egy-egy füzfa lombjai között s végre április 21-én már láttam,

8. ábra. A függőcinege fészeképítése. — Abb. 8. Nestbau der Beutelmeise.

hogy hordják a finom hánscot, melyet a korhadt fakéregről vagy a száraz bogánckórókról szakítottak le. Folytonos hivatásuk könnyüvé tette a fészek felfedezését. Rövid negyedóra múltán már megtaláltam a még nagyon is kezdetleges munkát, amely a patak mentén lévő terebélyes füzfa jelógó ágán készült, de oly feltűnő helyen — egy kis gyalogjáró mellett — hogy joggal félhettem a járókelők kíváncsiságától, melyet gyakori otlétem is felébreszthetett.

A szomszéd fatörzs mellé lapulva figyeltem a kis művészt, mint csavargatja a szájában lévő fahánscot a zöldleves füzfagalyra. Másnapra már tiz-tizenkét szállal is körül volt fonva az ágacska, melynek ága hegyén túl is lógott három-négy hánsc. Harmadik nap reggelén a lógó hánscok vissza voltak hajlítva és újra az eredeti ághoz voltak füzve; úgyhogy egy kis kosárka támadt az ág hegyén. Este felé már egy laza csésze volt a napi munka eredménye.

Negyedik napon a fészekanyagordás tulnyomóan a — vágtalan maradt — kis cimeresnád bojtjából történt. Dacára a kellemetlen, esős, szeles időnek, a munka fáradhatatlanul és bámulatos gyorsasággal haladt előre. Aznap már a csészében ült kis madarunk, nem törődve velem és a kellemetlen idővel. Öt-hat lépésnyiről szemlélhettem munkáját.

Az ötödik napon már tömör a csésze, a madár sem látszik ki belőle; bár felül még teljesen fedetlen, de az ágat átkötő háncs folyton vastagodik. Estefelé már egy széles szalag köti a kész csészét fölfelé a lógó ághoz. A hatodik napon már nagyon gyorsan halad a munka fölfelé, aznap este már csak az egyik oldalon van a bejáró lyuk, a másik oldal pedig teljesen be van szőve.

A hetedik napon készen volt az egyetlen bejáró kerek lyuk, melyen madárkám zavartalanul röpködtek ki és be, senki által nem zavartatva magukat.

Bizalmasságuk vesztüket okozta, mert április hó 29-én a legnagyobb szomorúságomra sem madaramat, sem pedig a fészket nem találtam.

Még aznap a fészkelő fa körül siránkozott mindkét cinege.

Május hó 2-iki körutam alkalmával újra élénken hangzik az ismert „ci-i-i“ hang. Észrevettek s tőlem nagy távolságban röpködtek jobbra-balra, közben óvatosan hordva a szükséges fészekanyagot egy új fészekhez.

Május hó 3-án délután négy óraker meg találtam a második, csaknem teljesen kész fészket, előbbtől kb. ötszáz lépésnyire, ugyancsak a fent említett folyócska partján álló hatalmas fűzfa egyik lelógó, magasabb ágán, már teljesen készen, csak a bejáró esatorna hiányzott róla.

Az új fészek tehát négy nap alatt készült el. Május 5-én, nagy sajnálatomra ez a fészek is eltűnt a fáról és sem abban az évben, sem azóta nem kíséreltek meg e madarak újabb családalapítást.

RADETSZKY DEZSÓ.

Jegyzet. E madár fészeképítésének technikája oly kevés helyen van ismertetve, hogy célszerűnek látszott a szerző által a helyszínen 6 napon át készített rajzok alapján legalább az első 3 napi stádiumot a mellékelt kivonatos vázlatban bemutatni. Ez a tárnoki fészek már azért is érdekes, mert azt a ritkább típust képviseli, amely nem ágvilla között függ, hanem egyetlen ág oldalához van hozzáépítve, tehát a szokottnál nehezebb feladatot rótt a kis művészre. Ugy TACZANOWSZKY (Rev. et Mag. d. Zool. 1859.), mint különösen BALDAMUS E. (Naumannia I. 1851.) részletes ismertetése szerint u. i. rendszeren ágvilla mentén, tehát kétoldaltól indul meg az építés, amikor is a vázat alkotó háncrestok alul egyesíttetnek.

Szerk.

Vándorsólymok Budapesten. 1922. október hó végén egy kis ♂ *Falco peregrinus* TUNST. telepedett le a kőbányai plébánia templom tornyára. Ez a példány egész télen át kitartott nálunk és a jelen sorok írásakor (1923. III. 17.) is még itt van. Különben 1922/23. telén legalább öt példányt figyeltem meg a templom körül. Így pl. 1922. november 22-én az említett ♂ mellett a torony keresztjének másik karján egy hasonló

nagyságu kis példány ült és egyik evett. Nagyságuk után ítélve, nőstény kettő lehetett az észlelt példányok között. 1923. I. 28. és 29-én ♂ és ♀ szép röpülési játékában gyönyörködhettem, mikor is éles kire-kire-féle hangot hallattak (mely télen bizonyára ritkán hallható). Táplálékuk főképen galamb és veréb volt. Feltűnő, hogy az egyedeket mennyire fel lehetett ismerni viselkedésükről. A kis, csaknem naponként észlelt ♂ pl. zsákmányát a kereszten elköltvén, majdnem minden esetben azonnal a torony alacsonyabb részén levő párkányzatra ereszkedett le és onnan leste a repülő verebet, míg egy nagyobb példány a lakmározás után is helyén maradt és ott kipihenve magát elrepült. Érdekes, hogy mennyire békés indulattal voltak egymás iránt. Ugyanazon időben (a toronynak rendszeren különböző szintájában levő részein) többször voltak egymás közelében, anélkül, hogy egymást háborgatták volna.

Madaraink a kiszemelt prédát nem egyszer hibázták el és pedig úgy láttam, hogy amikor a veréb vagy galamb lejjebb vágódott, a vándorsólyom elővigyázatosságból nem törte magát a zsákmány megszerzéséért. Talán attól tartott, hogy összezúródik a házak tetején. Itt meg kell jegyezni, hogy a városokban telente alkalmilag előforduló *Falco peregrinus* példányok hihetőleg olyan vidékről valók, ahol a hegyes sziklás terep megszokott volta annyira elhatározó befolyással van az életmódra, hogy a téli szálláson is hasonló körülményeket iparkodnak keresni. Ugyanugy vélem azt is, hogy a zsákmányul ejtendő madárfajok milyensége is részben attól függ, mely madarak vadászásában gyakorlott a sólyom különösen. A szükség a nagy területeket bebarangoló vándorsólymot, melynek igazán módjában van a neki legmegfelelőbb viszonyokat feltalálni, bizonyára nem kényszeríti arra, hogy telelő helyén bármivel is beérje. Valószínűnek látszik, hogy a nálunk galambfogó példányok ilyen életmódot folytattak fészkelő vidékükön is, viszont a síkságnak vízi és mocsári madarait tizedelő sólymok a vadrécét a galambnál ügyesebben tudnák elfogni minden esetben. Utóbbi szempontból érdemes megemlíteni, hogy a *szibériai vándorsólyom* (*F. peregrinus calidus* LATH.) épen hazájabeli állapotai következtében, a téli szálláson is inkább a lapályon fordul elő.

Az egész téli szezón alatt általam figyelt ♂ vándorsólyom szokatlanul apró termetű. Sajnos, méreteit közölni nem tudom, de határozottan állithatom, hogy *vércsénél* nagyobbak nem látszik; ilyen volt kb. egy másik ♂ is, melyet, mint említettem, egyszer az előbbivel együtt láttam. Ilyen kistermetű himet, ha a termet felismerhetővé nem tenné, *Falco subbuteo*-nak lehetne gondolni. A normális him méretét semmiképen sem éri el és feltétlenül törpenövésű példány, amilyen a KLEINSCHMIDT gyűjteményében levő kaukázusi és *forma rhenanus* példányok, melyek közül az egyik ♂ ad. szárnyhossza 29·8 cm. (*Falco peregrinus*, BERAJAH, 1914. IX. és XXVII. tábla), vagy a REISER-től említett, LAURION mellett

1868. november 12-én elejtett ♂ és 1862. február 4-én Attikában gyűjtött fiatal ♂ (szárnyhossz 29, ill. 30 cm.). (REISER O.: Materialien zu einer Ornis Balcanica III. Griechenland und die griechischen Inseln. Wien, 1905. p. 349.) Annak ellenére tehát, hogy az egész telet nálunk töltő vándorsólymok Észak vagy Keletről jött példányoknak tartatnak, hajlandó volnék tekintetbe véve azon körülményt, hogy az igen kistermetű *peregrinus*-ok délebbi hazából valók, az észlelt 2—3 kis példányt ilyeneknek tartani és lehet, hogy épen a Kaukázus vidékéről származnak, ámbár Közép-Európában is akadnak kistermetűek.

A vándorsólymot a templomok tornya leginkább azért vonzza be a forgalmas városokba, mert kitünő magas leshelyek számára. A napnak reggel $1/27$ -től este 6-ig terjedő ideje alatt minden órában lehetett látni a kőbányai templomtornyon vándorsólymot és nemcsak a verebet, de a galambot is ott költötték el; utóbbit pedig feltétlenül bizonyos távolságból hozta, noha a közelben is van házi galamb és egy alkalommal kettő ép akkor repült a toronyra, amikor a sólyom a párkányzat egyik oldalán ült és noha látta azokat, nem törődött velük, mert úgy látszik jóllakott már; mivel pedig az épen a kis ♂ volt, arra is gondolhatunk, hogy ez meg épen nem érdeklődött a galambzsákmány iránt, mert inkább kisebb madarak kellettek neki. Március 24-én láttam utoljára.

VASVÁRI MIKLÓS.

Beteg ölyvek. Néhány év óta lakóhelyem — Óverbász, Bácska — környékéről több izben, de mindig csak ősszel, beteg ölyveket szoktam kapni, részben még élve, részben már holtan. Az élők igen szánalmas állapotban, teljesen erőtlenek voltak, úgy hogy kézzel fogdosták őket össze, gyakran a padlásokon, ahová az egészséges ölyv sohase szokott betévedni. 1921 őszén hét *egerésző* és két *gatyásölyvet*, 1922 őszén két *egerészőt* és egy *gatyásat* kaptam. Külsőleg¹⁾ csak három példánynál vettem észre csontlágylást és rákszerű genyeseledést a torokban, minek következtében a madár meg volt akadályozva a táplálék fölvételében. A többin egyáltalában semmit se vettem észre, de valamennyi rettenetesen le volt soványodva. Mindenestre érdekes dolog volna tudni, vajjon másutt is előfordultak-e ilyen esetek.

SCHENK HENRIK.

Cypselus apus tömeges pusztulása. 1921. jun. 25-én meleg idő után hirtelen ÉNy.-szél kerekedett, éjjel esni kezdett és a következő napokon minden hegy 1000 m-en felül hóval volt borítva. A fecskék nagy bajban voltak, de különösen a sarlósfecskék, amelyekből 11 holt példányt hoztak hozzám.

HAUSMANN ERNŐ.

¹⁾ Hasonló esetekben beható belső vizsgálat is szükséges, hátha belső élősdiek idézik elő a madárnak ezt a nagyfokú legyöngülését és pusztulását. Szerk.

Cinegepusztító patkány. Gyümölcsösünk mesterséges fészekodvaiban minden évben költ 4—5 pár *széncinege*, amelyek közül két családot kipusztított a patkány, amiről a csapóvassal elfogott példány szolgáltatta a bizonyosságot.

SZOMJAS LÁSZLÓ.

A fekete rigó és a galagonya. Intézetünk parkjában 1922. őszén feltűnt, hogy a *galagonyát*, melyen a kis piros gyümölcsök már október elején teljesen érettek voltak, egyetlen egy madár sem kereste fel. A park *rigói* előbb a *bodza*, később a *fagyal* bogyoit favorizálták.

November első hetében már-már azt hittem, hogy madárérintéstől mentesen maradnak a szép piros termések, mikor azután 1922. XI. 7. és 8-án megjött az első dér, — és a következő nap reggelén láttam végre lakmározni a *galagonyán* csapatosan az első *fekete rigókat* (*Turdus merula* L.), melyek november 9., 10. és 11-én, tehát 3 nap alatt teljesen letarolták egy kis fa többeszernyi bogyószerű termését, úgy hogy 12-én már egy szem sem volt rajta.

WARGA KÁLMÁN.

Megfigyelések a sarki buvárról. 1921 december végén alkalman volt egy *sarki buvár* megérkezését megfigyelnem. A madár igen gyorsan repült és olyan magasságban, hogy még épen megláttam. Amikor észrevette a vizet, nagy köröket írva le, csavarvonalban ereszkedett alá. Erről az eljárásáról az, a nézet szűrődött le bennem, hogy nagy testéhez képest, mégis csak aránylag gyöngye szárnyaival, nem merte megkockáztatni a lejtőn való lecsuszást, még kevésbé a meredek lejtőn való gyors lesuhanást.

Egy alkalommal megfigyeltem, hogy házi kacsák közé ereszkedett le, de bizonyára tévedésből, mert a kacsák a sikos, még gyenge jégen s nem a vízben ültek. Sokáig vergődött a sima jégen, de nem tudott fölszállni s két nap múlva, amikor a jég megerősödött s rámehettem, már csak megfagyott hulláját hozhattam ki.

SCHENK HENRIK.

A sirály és az árvíz. A fővárosi Duna rendes téli vendégei, a *sirályok* (*Larus ridibundus* L. et *canus* L.) az elmúlt szezonban 1922. X. 13-tól 1923. II. 28-ig tartózkodtak a Duna belterületén. Én a Margithid környékén említett időközben kizárólag *ridibundus*-okkal találkoztam.

A februári árvízzel illetve Duna-áradással kapcsolatban arra a tapasztalatra jutottam, hogy a sirályok ittléte a vizállással szemben függő viszonyban van. Ugyanis mikor a Duna már erősen áradni kezdett: február 5-én hirtelen eltűntek az összes sirályok és bár a Duna már 12-én apadóban volt, mégis csak február 16-án jöttek újra vissza, vagyis akkor, mikor a Duna vize már kb. a normális színvonalra apadt le.

Az összefüggés okát kétféleképp lehetne magyarázni:

1. A sirályok a Dunán részben a csatornákból és hajókról származó

hulladékokkal, részben e hulladékokra feljövő apróbb halakkal táplálkoznak és főleg a partok közelében halászgatnak. A tulmagas vizállás, az áradó viz sodra pedig a hulladékok javarészét magával ragadva eltünteti, s ilyenkor az apróbb halak is kevesebbet jönnek a felszínre, tehát élelem szüke áll be, s ez készíti a sirályokat a távozásra.

2. A Duna áradása alkalmával a fővárostól délre fekvő partok rendszerint víz alá kerülnek és az így keletkezett sekély vizü árterek vagy kiöntések hemzsegeve az apróbb halaktól: a sirályok részére terített asztalként kínálkoznak. Ezt érzik meg a sirályok akkor, mikor ilyen alkalommal bizonyos időre bucsut mondanak a fővárosnak. Ilyenkor ezeken a sekélyvizü ártereken nemcsak sirályokat, de gyakran *varjakat* is lehet halászgatva látni, amint ezt régebben magamnak is alkalmam volt megfigyelni.

WARGA KÁLMÁN.

A réti héják táplálkozásáról. Baranya megye Okorág-Kárász községe vidékén gyakori madarak a *régi héják*, különösen a *Circus cyaneus*. Mint káros ragadozókat kiméletlenül pusztítjuk őket. A lelőtt 1 barna és 16 kékes réti héja gyomortartalmát megvizsgálva, mindig hús maradványokat, főleg madarakat találtam bennük, egyikben pedig tojást. Nézetem szerint kitünő egerész is lehet, mert az egércincogást utánozva minden esetben lépre megy s bárhol is legyen, a hangra megfordul és nyilsebesen csap az állítólagos egér felé. Minden esetben sikerült így becsálnom és lövésre kapnom.

NAGY LÁSZLÓ.

A réti héják táplálkozásáról. Utóbbi időben nagyon elszaporodtak nálunk a réti héják, főleg a barna és a kékes, melyek az apró vadállományban, vízi szárnyasokban és különösen a pacsirtákban nagy károkat tettek, igaz, hogy a hörcsögöket és ürgeket is nagyon megtizedelték. Nagyon óvatosak és nehéz megközelíteni őket, ezért este, amikor tömegesen vonulnak háló tanyájukra, lesbe állunk és úgy löjjük őket, vagy még eredményesebben, ha megvárjuk míg beülnek és azután repítjük ki őket. Ilyenkor közel bevárnak. 1922. tavaszán ily módon 29 darabot lőttünk, köztük egy *fakó réti héját* is. Gyomrukban és begyükben tavasszal leginkább tojást, később kis nyulat, vízi szárnyasok maradványait, pacsirtát, hörcsögöt, ürget és egeret találtam,

SZOMJAS LÁSZLÓ.

A barna réti héja (*Circus aeruginosus* L.) gazdasági szerepéről. A veszprémmegyei „Mezőföld“-et átszelő nádasberek mentén feltünő nagy számban él a réti héja, aminek bizonyára a Mezőföld bő ürgeállománya az oka. A berek Dég alatti 1 km. hosszú szakaszán 1919-ben 9 pár réti héja fészkelte. Egyik enyhe őszen pedig előfordult, hogy a n t a l m a j o r környékén egy helyről 15—20 barna- és kékes réti héját is láttam

egyszerre. 1918-ban *C. aeruginosus*-fiókákat keresve felnevelésre, oly fészket is találtam, amely körül 12 egér és ürge teteme is hevert. Ez a körülmény készítetett arra, hogy e madár táplálkozását behatóan vizsgáljam. E kutatás folyamán 8 fészek körül 7-nél csupán ürge- és egérmaradványt, a 8-iknál 4 ürge tetemét és mindössze 1 szárcsa maradványát találtam. Az 1918/22. években elejtett réti héják gyomrát is megvizsgálva, 11 gyomor közül 7-ben volt ürge, 1-ben pocok, 1-ben béka, 1-ben nyulfiók és 1-ben tőkés-réce maradványa, amely utóbbit csalogatóul tettem a fészek közelébe.

Ezek az adatok madarunkat a mi vidékünkön tulnyomólag hasznosnak mutatják s ezért itt nem is igen üldözi senki. Itt a vízi madár sem fél tőle. Réce, szárcsa, cankó figyelemre se méltatja. Nem is láttam, hogy vízi madarat üldözött volna.

Nem így Szabolcsmegyében, régebbi lakóhelyemen, a számos apró nádastócsa környékén, hol ürge hijján vízi madarakra van szorulva. Ott e ragadozót félős figyelemmel kíséri a szárcsa és cankó, károosságáról pedig a sok kifosztott fészek tanuskodik. Egyik réti héja-fészek körül magam is csupán szárcsa- és más vízi madár tollait találtam. Szabolcsi vadásztársaim kiméretlenül üldözik is, mert mindegyikük tanuja volt már kártételének.

BESSENYEY ISTVÁN.

Fecskefogó vércse. 1922. szeptember 22-én kb. 20—25 *füsti fecske* és 40—50 *molnárfecske* röpködött a budai Törökvész dülő fölött, mikor hirtelen megjelenéssel villámgyorsan közibük vágott egy *vörös vércse*, mely azután egy körforgás után már mérsékelt evezéssel vonult tova, mialatt néhány *fecske* riadó vészjelezés közben cikázva követte egy darabig.

Midőn a nőstény *vércse*, — valószínűleg az a példány, mely a kísérletügyi főépület tornyán fészkel, — fölöttem keresztben tovaszállt, távcsöveimmel tisztán kivehettem, hogy karmai között egy még vergődő fehérhasú kis madarat vitt: a *Cerchneis tinnunculus* tehát egy *Delichon urbicát* fogott. Valószínűnek tartom, hogy a *Delichon* egy még gyakorlatlan és tapasztalatlan juvenis volt, mely talán fáradt is lehetett.

WARGA KÁLMÁN.

Téli tapasztalataim Babapusztán. Az 1921/22-ik zord télen a madárvilág erősen rászorult az emberek könyörületére. Etető kunyhóm tele is volt *szén- és kékcinegével*, valamint az etető aljára járó *fenyő-pintyekkel*, melyekből 20—25 is jött egyszerre. Egy *ökörszemet* az ablakpárkányra szórt legyekkel tápláltam. A 7 *feketerigó* számára külön etetőszekrényt tettem ki, melyet üvegezés helyett mélyen lenyuló ereszt védett a hótól. Élelmül vagdalt főtt húsfélét és ebédmaradékot, valamint magvakat raktam bele. A *feketerigókon* kívül *fenyő- és léprigó*,

szén- és kékcinege, meggyvágó, süvöltő, erdei és fenyőpinty, 1 seregély és 1 vörösbegy is járt erre az etetőre, melynek vendégeiben az ablakból gyönyörködtünk. Az odatolakodó *verebeket* kénytelen voltam földreszórt magra csődíteni s apró sóréttel közéjük löni; 1—1 lövésre 20—22 darabot is ejtettem. A csapatosan érkező *sármányok, erdei pintyek* és *bubospacsirták* számára az istálló fala mellé is szórtam szemet. Az *erdei pintyek* a szörnyű hideg elől éjjelre a melegágyakat körülvevő trágyába bujtak. A *vetési varjak* is oly inségbe jutottak, hogy még a *Celtis-bogyókra* is rákaptak; százával hullottak el, megfagyva. Ezeket azonnal elköltötték az *egerész ölyvek*, melyekből állandóan 6—8 darab volt parkunk tölgyesében. Fácánainkért aggódva, néhány ölyvet lelőttünk, de gyomrukban csak varjumaradványokat találtam. Annál több kis madár maradéka volt a nagy számban itt telelő *karvalyokban*. Hiába lőttük őket, mindig ujak jöttek az elejtettek helyébe. Ezek is annyira ki voltak éhezve, hogy amikor egyet lelöttem s a még vergődő madarat felakartam venni, a másik karvaly mint a villám csapott reá, közvetlenül lábam előtt. Megesett, hogy mikor *egerész-ölyvet* löttem, pár perc múlva már rajta volt egy másik ölyv és megette fajtársát. Az este lelőtt karvalyokból reggelre csak a hátrész maradt meg. Az ölyvek e télen dögből éltek és alaposan meg is hiztak, mint a felbontottakon észlelhettem. Az *örvös galambok* a még akkor is 80 cm. magas hó idején érkeztek s ezek is a *Celtis* bogyóin tengődtek. Szerencsére tavaly oly óriási *Celtis*-termés volt, hogy feketék voltak tőle a fák. Ez évben már sokkal gyérebb a *Celtis*-termés, de remélhetőleg nem ismétlődik meg a tavalyi tél szigorúsága.

FERNBACH KÁROLYNÉ.

Erdei szalonka nyáron. Habár közismert dolog, hogy az *erdei szalonka* fészkel nálunk, mégis az erre vonatkozó adatok gyarapítása érdekében szükségesnek találom megemlíteni, hogy 1922. június 11-én a gödöllői erdőben Szent J a k a b mellett egy *erdei szalonka*-t láttam. Nagyon föltűnően viselkedett. Öt-hat izben kb. 50—80 lépésnyi távolságra leszállott, ott mintha beteg volna, vergődött a földön, csapkodott a szárnyával, szóval betegnek tetette magát, hogy elcsaljon a fészketől vagy a fiaitól.

PAWLAS GYULA.

A tengelic és a platángolyó. A *Carduelis elegans* STEPH. a V á r o s - l i g e t - b e n az 1888—1901. években elég ritkának volt mondható és inkább csak telente mutatkozott, de azután megtelepedett és 1908. óta mint állandó fészkelő madara a L i g e t - n e k meglehetősen elszaporodott. A költési idő némi rovarláplálékától eltekintve az esztendő nagyrészében főleg fenyő-, nyír- és éger-maggal táplálkozik, de tavasszal a szil és nyár virágait is szívesen megdézsmálja, — télen azonban tapasztalatom szerint majdnem kizárólag a *platánfa* (*Platanus occidentalis*) hosszú kocsánokon esüngő

gömbalaku termésének magvait fogyasztja, illetve legjobban ezeket a „*platángolyó*“-kat szereti bontogatni.

Ahol ilyen golyóbontás folyik, ott a fáknak az alja sárgásbarna platánpihékkal sűrűn és finoman tele van hintve, mely körülmény feltétlenül biztos árulója a fákon halk hívogatás közben lakmározó *tengeliceknek*. Hogy a platántermést a *tengelicen* kívül más madár is fogyasztaná, eddig még nem tapasztaltam.

WARGA KÁLMÁN.

Támadó egerészölyv. Cserevenka községben történt egy emberrel, amikor kiment szalmáért, hogy az asztagról levágott egy *egerésző ölyv*, nekiesett az embernek, szárnyával vagdosta és karmaival is fenyegette. Az ember elszaladt és visszatért egy pokróccal. A madár újra megtámadta, de a pokróc segítségével az ember lefogta és élő állapotban elhozta hozzám. Dacára annak, hogy a fogságban már 8 nap óta koplalt, mégis olyan kövér volt, amilyent hosszú gyakorlatomban még sohase láttam.

SCHENK HENRIK.

Kérelem az intézet megfigyelőihez. Fölmerült eset kapcsán CSÖRGEY TITUSZ intézeti igazgató és dr. DÉGEN ÁRPÁD kísérletügyi főigazgató, figyelmemet a madaraknak a növények terjesztésében játszó szerepére irányították. A külföld erről a kérdéstről már tekintélyes irodalommal rendelkezik, melyből kitűnik, hogy a madarak ezen a téren számottevő tényezőknek tekintendők. Egyik módja a terjesztésnek (*endozoikus terjesztés*) az, hogy e madarak a terméseket (főleg húsos terméseket: bogycát, csonthéjas terméseket stb.) és magvakat megeszik s a magvakat az ürülékkel vagy a köpettel elszórják. E tekintetben már pontos megfigyeléseket és etetési, valamint csiráztatási kísérleteket végeztek, melyekből megállapítható, hogy a madarak a bogycás stb. növényeket terjesztik, a száraz termésekkel bíró gyomnövények terjedését ellenben korlátozzák, utóbbi esetben tehát mezőgazdasági szempontból hasznos munkát végeznek. Az ezirányban való további munka körülményes s megfigyelőinket csak annak feljegyzésére kérem, hogy milyen madárfajok milyen bogycákkal táplálkoznak előszeretettel, a följegyzésben lehetőleg kiterjeszkedve minden körülményre.

Nagyobb s hálásabb munkaterület kínálkozik a külső (*epizoikus*) terjesztés megfigyelésében. Nem szólok azon esetekről, melyekben a termések különleges kapaszkodó vagy tapadó berendezésekkel vannak ellátva, hanem csak azokról, amikor az apró magvak víz, iszap, föld segítségével tapadnak a madarak testére, főleg azok lábaira és csőrére. Az e tekintetben elért eredményeket nincs módomban ehelyütt ismertetni, csak azt említem meg, hogy pl. DARWIN vizimadarak lábáról leszedett kb. 170 gr iszaptól 537 növényt csiráztatott; fogoly lábán talált kb. 160 gr meg-

keményedett földben 82 csiraképes magot számlált; a terjesztés tehát ily módon valóban végbemehet.

Mint hogy hazánkban végzett ilyenemű vizsgálatokról tudomásom nincsen és mint hogy e vizsgálatok esetleg több érdekes növényföldrajzi kérdésre vethetnek világot, arra kérem intézetünk megfigyelőit, hogy az elejtett (főleg vízi) madarakat e szempontból is vegyék vizsgálat alá és a lábakról leszedett földet, iszapot, törmeléket vagy pedig magukat a levágott lábakat intézetünk címére küldjék be. Természetesen minden egyes madárról leszedett anyagot külön kell csomagolni és mindegyikhez az elejtett madár fajtát, az elejtés idejét és összes körülményeit tartalmazó följegyzést mellékelni. Főleg az a körülmény bír fontossággal, hogy a madár távolról érkezett-e, avagy a földről szállott-e fel, elejtéskor vízbe, vagy szárazra zuhant-e, stb. A beküldött anyagban talált magvak meghatározását DR. DÉGEN ÁRPÁD kísérletügyi főigazgató ur szívesége folytán a vetőmagvizsgáló állomás fogja elvégezni.

DR. SCHERMANN SZILÁRD.

A kék galamb (*Columba oenas* L.) éldsdiei. E madár Hódmezővásárhely környékén gyakori fészkelő az odvas fűzfákban. Itt nyáron buza és fűmag az eledele, takarítás után pedig bükköny, muhar, sőt a kutyatej magvát is megeszi. Rendetlen fészkeiben tömegesen találtam az *Argas reflexus* nevű kullancsfajt, mely az alvó madár csüd pikkelyeit és tollainak zsiros tövét megrágja. Az ilyen vadgalamb lesoványodik, lábai véresek, tollai kihullósak lesznek. Elejtett példányokon nagy számmal találtam nappali kinzókat is, pld. apró légyfajokat (a 4 mm. nagy *Stenopterix*-et és 5 mm-es *Oxypterumot*), továbbá bolhát (*Ceratophyllus*) és tollvágó atkákat (*Goniodes* és *Goniocodes*).

BODNÁR BERTALAN.

A széncinke egyik népies neve. (Ungarischer Trivialnamen der Kohlmeise). Az 1922. év elején hallottam CSÁNYI ISTVÁN-tól azt a megjegyzést, hogy szól már a „fűrészmetező“ . . . Ez a madárnév a széncinkére (*Parus major* L.) vonatkozott. A nevet munkásasszonyoktól hallotta, azonban nem kérdezte meg, hogy mely vidéken nevezik így a madarat. KAMARÁS BÉLA szekszárdi megfigyelőnk 1922. évi tavaszi vonulási jelentésében pedig idevágólag a „fűrészelő madár“ nevet találtam.

Amint látható, a népies magyar madárnevek gazdag tárháza még az ilyen közismert madaraknál sincsen kimerítve, — e helyen is kérjük tehát megfigyelőinket, hogy vonulási jelentéseikben a tudományos név mellett a vidékükön használt népies elnevezéseket is legyenek szivesek megemlíteni.

WARGA KÁLMÁN.

Kleinere Mitteilungen.

Geschichtliche Daten über die Ornis des Gebietes Nagykurság.

(Gross-Kumanien, östl. Teil der Grossen Ung. Tiefebene.)

Dr. ST. GYÖRFFY's Werk „Nagykursági Krónika“ (Kronik von Nagykurság) enthält einige interessante Beiträge zur älteren Vogelwelt Ungarns. Berühmt war die Vogelwelt des Sárrét-Sumpfes (s. auch Aquila XXVII. 1920. p. 69—70.), wo im XVI. Jahrhundert noch viele *Grus communis* brüteten. Hier wohnten professionelle Kranichjäger und wurde der *Kranich* auch als Haustier gehalten. Diese wurden als Jungvögel im Ried gefangen. Die Kranichfeder war eine sehr begehrte Hutzierde der männlichen Jugend. In früheren Zeiten wurden auch wildeingefangene *Schwäne* (wahrscheinlich *Cygnus musicus*) als Hausgeflügel gehalten wegen ihrer Daunen. Besonders ein Riedteil bei Karcag wurde von vielen Schwänen bewohnt. *Pelikane* (ob *onocrotalus* oder *crispus* lässt sich schwer entscheiden) brüteten in diesen Gegenden ebenfalls; die Hirten gebrauchten ihre Schnäbel als Rühr- und Koch-Löffel, während die Esslöffel von den Löffelreihern geliefert wurden.

Sehr wichtig waren für die Stadt Karcag auch die *Egretta alba*-Federn; es war verboten diese jemandem ausserhalb der Stadt zu verkaufen. Dieselben dienten nämlich Bestechungszwecken für hochgestellte Persönlichkeiten denen Geld nicht angeboten werden konnte. Als eine sehr verbreitete Jagdmethode galt hier die Falknerei. Noch vor hundert Jahren übten hier die Ried- oder Moorgänger (ungarisch Pákász = Leute, welche sich aus den Produkten des Riedes ihren Lebensunterhalt suchten) die Falknerei aus. Höchst interessant ist diese Tatsache, weil dieselbe beweist, dass die Falkenbeize hier kein Privileg der Vornehmen war, sondern sozusagen als eine Urbeschäftigung noch vor relativ kurzer Zeit in Ungarn blühte.

Für den einstigen Vogelreichtum dieser Gegend ist die Sage bezeichnend, dass zum Baue einer Steinbrücke seinerzeit die Eierschalen von Sumpfvögeln an Stelle von Kalk benützt wurden. Diese Brücke besteht heute noch, ist aber ganz von Ackerfeldern umringt.

LADISLAUS SZEMERE.

Die Vogelsammlung von Adam Buda. Gelegentlich der 300-jährigen Jubiläumsfeier des BETHLEN-Collegs in Nagycsényed erfuhr ich bezüglich der Vogelsammlung BUDA's, dass dieselbe nach seinem Tode von einem rumänischen Museum in Nagyszében mitsamt der numismatischen Sammlung angekauft wurde. In Ermangelung entsprechender Fachkenntnisse wurden die Vögel auf die Weise klassifiziert, ob sie

genügend oder ungenügend fest auf ihren Postamenten standen. Die schwächer stehenden wurden an rumänische Volksschulen verteilt. Auf diese Weise sind natürlich viele der seltensten Vögel zum baldigen Untergange verurteilt. Die Vogelsammlung von ALEXIUS BUDA befindet sich jedenfalls noch im Colleg zu Nagyenyed. Ich besuchte die dortige Sammlung und fand alles in dem Zustande vor, wie vor dem Kriege während meiner Studienzeit.

ANDREAS CSATH.

Neueres Vorkommen von *Branta leucopsis*. Am 17. Dez. 1922 wurde in Nagybaics, Komitat Győr, aus einem Fluge von *Anser fabalis* ein ♂ der *Branta leucopsis* erlegt. Angeblich wurde auch im vergangenen Jahre ein Exemplar dieser Art hier erlegt. Der Vogel gelangt in die Sammlung des Ornith. Institutes.

DESIDERIUS HEGYMEGHY.

Ornithologisches aus dem Hortobágy. Am 28. und 30. August 1921. erlegte ich je ein Exempl. *Buteo ferox*, welche ich dem Orn. Institute übersandte, doch ist dasselbe leider nicht dorthin gelangt und so konnte ich mich darüber nicht überzeugen, obwohl ich dies für umso wichtiger hielt, als der Adlerbussard meines Erachtens ein Brutvogel des Hortobágy ist, denn wir sahen den ganzen Sommer hindurch 4—5 Exemplare über die Wälder kreisend und jährlich kommen 12—15 St. zur Beobachtung. Nach Aussage der Hirten sollen sie im Walde Szásztelek in Krähenestern brüten. Am 16. August 1922 wurde ein Exemplar in Tiszaeszlár erlegt.

Im Jahre 1922 hielten sich 60—80 St. *Grus communis* während des ganzen Sommers am Hortobágy auf. Berittene Pferdehirten (Csikós) haben davon 5 in der Mauser befindliche Exemplare ergriffen. Am 26. Mai 1922 erlegten wir auf einer Wiese bei Tiszaalök einen Kranich, welcher seine Schmuckfedern bereits gänzlich verloren hatte, und an Stelle derselben fingerlange neue Schäfte hervorgesprossen waren. Auch in dieser Gegend sah man 6—8 St. den ganzen Sommer hindurch herumschweifend.

Während unseres Besuches, in der Zeit von 17 bis 20. September 1922, war die Vogelwelt des Hortobágy infolge der ausserordentlichen Trockenheit überaus ärmlich. Wir sahen 9 *Buteo ferox*, 5 *Haliaëtus albicilla*, 1 *Aquila heliaca*, 5—6 *Corvus corax*, 2 *Falco peregrinus*, 2 *Falco subbuteo*, einige *Circus*-Arten, *Buteo communis*, *Archibuteo lagopus*. Gänse waren nur wenige, wir sahen bloß *Anser ferus* und *erythropus*. Ausserdem wurden beobachtet *Anas boschas*, *strepera*, *crecca*, *querquedula*, *Spatula clypeata*, 25—30 St. *Ciconia nigra*, einige *Ardea cinerea*, ungeheure Mengen von *Vanellus capella*, wenige *Numenius arcuatus*, 3 *Totanus nebularius*, 1 *Gallinago gallinaria*, viele *Larus ridibundus*, *Fulica atra*, sowie *Sterna*, *Podiceps*-Arten und *Sturnus vulgaris*.

Am 15—20. November 1922 besuchten wir abermals die Hortobágy-Puszta. Es hausten dort ungeheure Mengen von Gänsen, unter welchen *Anser fabalis* sonderbarweise nur spärlich vertreten war, dagegen *Anser albifrons*, *erythropus* in umso grösserer Anzahl. Ich sah 2—3 solche Scharen, welche die Länge von 1 Km. und eine Breite von 2—300 m. erreichten und dabei flogen die Gänse dicht nebeneinander. Am 16.-ten bemerkte ich in einem Fluge von *Anser albifrons* 1 St. *Branta ruficollis*, am 18.-ten wiederum 2 St. Ich bin der Meinung, dass diese Gänseart jedes Jahr auf dem Hortobágy erscheint, jedoch nicht immer zur Beobachtung gelangt. Ausserdem beobachteten wir noch wenige Enten: *Anas boschas*, *penelope*, *crecca*, *acuta*.

Otis tarda befand sich in grösseren Truppen; wir zählten cca 250 St. zusammen. Ausserdem wurden noch 4 *Haliaëtus albicilla*, *Buteo communis*, *Archibuteo lagopus*, *Falco peregrinus*, 2 *Falco aesalon*, 2 *Corvus corax*, wenige *Vanellus capella*, *Charadrius apricarius* und *Plectrophenax nivalis* beobachtet.

LADISLAUS V. SZOMJAS.

Ein Brief aus dem Hortobágy. Am 18. November 1921. beobachtete ich mehrere Flüge von *Acanthis flavirostris*; ein Belegexemplar davon sandte ich dem Orn. Institute. *Haliaëtus albicilla* war im Herbst überaus häufig; auch fanden diese in den durch die Jäger verwundeten Wildgänsen reichliche Nahrung. *Anser neglectus* erschien ebenfalls in grösserer Anzahl als im Vorjahre, den grössten Teil der Wildgänse Schwärme bildeten jedoch auch diesmal *Anser albifrons*. Am 22. November sah ich mehrere Exemplare von *Larus canus*.

Im Sommer 1922 hielten sich hier mehrere *Grus communis* auf, von welchen die Pferdehirten 6 in Mauser befindliche, flugungfähige Exemplare eingefangen haben.

Am 22. November konnte ich mich von der Frechheit des *Falco peregrinus* überzeugen. Dieser hat nämlich aus einem, mehrere 100 Exemplare zählendem Fluge von *Anser albifrons* eine Gans ausgegriffen und begann auf dem Rasen, kaum einige Schritten von mir entfernt, den Kopf seines Opfers zu zerschlagen, bis ich ihn niedergeschossen habe.

Vom 31. Oktober bis 3. November 1922 sah ich ausserdem noch einen kleineren Flug von *Spatula clypeata*, einige *Nyroca clangula* und zahlreiche *Anas penelope*, *acuta*, *boschas*. Ausserdem beobachtete ich noch *Totanus calidris*, *Corvus corax*, *cornix*, 1—2 *Haliaëtus albicilla*, *Falco peregrinus*, *Vanellus capella*, *Sturnus vulgaris* und *Anser ferus*. *Anser albifrons* war ungemein zahlreich, doch war auch *Anser erythropus* ziemlich vertreten; *Anser neglectus* sah ich aber diesmal keine einzige.

DR. TIBERIUS TARJÁN.

Faunistische Daten. *Tadorna cornuta* GM. 1 Exemplar wurde bei Tyukod (Kom. Szatmár) am 16. V. 1922 erlegt. Dieses Vorkommen ist auffallend spät. Wir haben nur noch ein späteres erwähnt von J. SCHENK vom 22. VI. 1907 aus Hortobágy. (Aquila, 1907., p. 239.)

Branta ruficollis PALL. Das neunte Exemplar aus Ungarn wurde am 21. III. 1922 im Hortobágy von DR. MÁGOSS JUN. geschossen. Nachricht in der Jagdzeitschrift „Nimród-Vadászlap“. Jahrg. 1922 p. 110.

Cygnus musicus BECHST. 2 Stücke (angeblich von fünf) wurden im Januar 1921 bei Eszterháza erlegt; im Februar 1922 wurde ein Exemplar bei Kapuvár (Komitat Sopron) tot gefunden; ein anderes gelangte im März des Jahres nach dem Zoologischen Garten zu Budapest, welches im Januar im Komitat Moson gefangen wurde.

Egretta alba L. In Ormánd (Komitat Zala) hielten sich in der ersten Hälfte des Monats Mai 1913 sechs Exemplare einige Zeit auf. Am 26. V. 1920 sah ich ebenda 1 Stück. Im August desselben Jahres beobachtete der Verwalter T. BEKSITS bei dem Fischteiche zu Patihid (Komitat Somogy) 13 Edeldreiher. Am 15. und 16. VIII. 1921 wurden in der Nähe, bei Fazekasdenes 5—6 Stücke gesehen. Im Interesse des Schutzes müsste man auch solche herumstreichende Exemplare schonen. Der Einwurf, dass ungepaarte und darum vagabundierende Vögel keinen Einfluss auf die Vermehrung des Bestandes haben sollten, kann nicht ernst genommen werden.

Milvus ictinus SAVIG. Wurde im Winter 1922 mehrfach erlegt. So in Gödöllő (27. I.), Kiskőrös (20. II.), Nagydorog (25. II.), auch D. LINTIA teilte mit, dass viele überwinternde Exemplare in der Umgebung von Temesvár beobachtet wurden.

Falco peregrinus TUNST. Aus Babát (Komitat Pest) wurde ein Exemplar am 13. II. 1923 dem Preparator J. BÁRÁNYOS gesendet, welches Stück ich für *F. p. calidus* LATH. halte. Der sibirische Wanderfalke war bei uns bisher nur in einem Exemplare bekannt (♂, 14. XI. 1909; Puszta-Csabony, Komitat Pest); dieser befindet sich in der Sammlung unseres Institutes.

Syrnium walense PALL. wurde im heurigen Winter in verschiedenen Teilen von Rest-Ungarn erbeutet. Bei Savóskut (Komitat Hajdu, 10. XII.), Belső-Gúth (Komitat Szabolcs, 8. XII.), bei Pécs (XI. 1922.) je 1 Stück, in der Umgebung von Debreczen 5 Exemplare (21—28. XII. 1922.), bei Sarkadkeresztur (Komitat Bihar, 6. XII.) ein Exemplar.

Pastor roseus L. Am 29. V. 1922. aus Dunapentele (Komitat Fehér) und am 30. V. aus Kengyelvarsány-Bagipusztá gelangten 2 bzw. 3 Exemplare zum Praeparator R. FÁBA.

Als herpetologisch interessanten Fall erwähne ich noch, dass ich im Kropfe eines *Buteo ferox* GM. (erlegt im Hortobágy, 19. IX. 1922 von

L. SZOMJAS) 3 Exemplare von *Pelobates fuscus* LAUR. gefunden habe, welche Art, wie bekannt, gegen Abend hervorkriecht. Auch im Kropfe eines im Januar 1923 erlegten *Buteo communis* LESS. befand sich ein Exemplar dieser Art.

NIKOLAUS VASVÁRI.

Faunistische Daten. In Téglás, Komitat Hajdu, nistete seit Jahren ständig ein *Ciconia nigra*-Paar, bis dasselbe durch Abholzung des Nistrevieres vertrieben wurde. Derzeitig nistet noch ein Paar im Walde von Nyirbaktá.

Im Juli 1922 beobachtete ich *Loxia curvirostra* zweimal. Die Nahrung bildeten vorwiegend Blattläuse, welche sich in den zusammengeschrumpften Blättern der Ulmen und Pappeln befanden.

Bombycilla garrula zeigt sich bei uns fast jedes Jahr.

Früher brütete ein Paar *Corvus corax* ständig in unserer Gegend. Im Jahre 1922 blieben sie aus, trotzdem sie seit Jahren geschont wurden.

Cypselus apus hielt sich im Laufe des Juni 1922 in ziemlich grosser Anzahl bei uns auf.

Graf PAUL DEGENFELD.

Tichodroma muraria beobachtete ich am 8. Dez. 1921 in der Schlucht in welcher sich die OTTO HERMAN-Höhle befindet. Jetzt ist dieser Vogel hier schon ziemlich selten. Zur Zeit meines Grossvaters KARL HERMAN, also in den 1850-er Jahren war er noch häufiger.

BÉLA V. SZEÖTS. sen. †

Tichodroma muraria im Bakony. In Rózsahegy, Komitat Liptó, beobachtete ich in den Wintern der Jahre 1909—1912 *Tichodroma muraria* häufig am Gymnasialgebäude und an der Kirche. Es war dies damals nicht auffallend, da ich den Vogel in seiner Sommerheimat am 1133 m. hohen Szokol-Felsen auch im Sommer häufig beobachtete. Umsomehr wunderte ich mich, als ich im Winter 1912 nach Veszprém übersiedelnd den Vogel auch hier antraf und zwar am Gemäuer des Várhegy und in den Dolomiten des Szentbenedek-Berges. Am meisten überraschte es mich jedoch, als ich den Vogel am 13. April 1922 auch im Bakony-Gebirge im sogenannten Czuhá-Tale antraf. Aus dem Zeitpunkte dürfte wohl gefolgert werden, dass *Tichodroma muraria* hier ein ständiger Bewohner, also auch Brutvogel sein muss.

Dr. BÉLA DORNYAY.

Recurvirostra avocetta beobachtete ich im Jahre 1922 vom Mai bis Juli in den Gemeinden Solt und Akasztó das Pester Komitates.

JOHANN SARLAY.

Bombycilla garrula in Pécsvárad. *Bombycilla garrula* hielt sich hier vom 1. Jänner bis 12. Feber 1922 in einem aus 10—20 Exemplaren bestehenden Fluge auf.

EDUARD AGÁRDI.

Otocoris alpestris flava ersienen am 25. November 1922 in Márok, Komitat Bereg. Es waren 19 St. hier.

ERNST KABÁČZY.

Cygnus musicus hielt sich in Laskod, Komitat Szabolcs, zwischen 10. und 20. Feber 1922 drei Tage lang auf.

BÉLA TÉGLÁSSY.

Cygnus musicus in Mocsá. Am 25. Oktober 1922 wurden in Mocsá, Komitat Komárom, 2 *Cygnus musicus* erlegt.

DESIDERIUS HEGYMEGHY.

Cygnus musicus. Am 15. April 1921 wurde bei Földvár ein altes Männchen erlegt. Ein Auge des Vogels war gänzlich verkümmert.

ERNST HAUSMANN.

Pastor roseus wurde am 26. Juni 1921 bei Türkös erlegt. Es wurden nur 2 St. beobachtet.

ERNST HAUSMANN.

Syrnium uralense zeigte sich wieder sehr häufig in hiesiger Gegend. Den 18. März 1922 wurde mir aus dem Rakadótale, welches sich auf der Südseite des Kapellenberges bis weit hinauf auf die Schulergebirgsseite erstreckt, das Gelege von 5 Eiern sowie das alte Weibchen überbracht. Der Überbringer fand die Eule in einer hohlen Tanne und bemerkte er die Eule nur so, indem der bekantlich ziemlich lange Schwanz aus der Höhlung herausragte. Den 16-ten Juni wurde eine Uraleule im vollständigen Flaunkleide in Obertömös gefunden. Ferner erhielt ich aus folgenden Orten Exemplare zugesendet: Azuga, Busteni, Ósáncz, Hosszufalu, Prázsmár, Rozsnyó, Görgény, Predeal, Brassó, u. Botfalu. Im Magen der einen fand ich eine halbwüchsige Wanderratte, eine hatte im Magen die glänzenden Flügeldecken vom Dungkäfer.

ERNST HAUSMANN.

Herbstzugsdaten aus S. O. Siebenbürgen. Es ist ganz eigentümlich, dass manche Vogelarten am Zuge im Frühjahr auf der Burzenländer Ebene nicht zu sehen sind, so habe ich im Laufe von 35 Jahren noch nie Gelegenheit gehabt, den sich jedes Jahr im Herbst, u. z. in manchen Jahren schon im August sich einfindenden *Anthus cervinus* beobachten zu können. Dieselben müssen also im Frühling eine ganz andere Zugstrasse benützen um in ihre nordische Heimat zu gelangen.

In manchen Jahren erlegte ich im Herbst sehr schöne Exemplare mit rostbrauner Kehle, ein Männchen hatte nicht nur eine rostbraune Kehle, sondern breitete sich die rostbraune Färbung auch bis auf die Brust aus. Im Herbst sind alle Pieper sehr fett, so dass das Präparieren derselben oft sehr schwierig ist. Im Herbst 1921 war *Anthus cervinus* hier auch recht zahlreich, aber auffallend scheu, so dass es mir nicht gelang auch nur einen zu erlegen. *Erithacus philomela* brütet im Brassóer Komitat nicht, ist jedoch am Herbstzug eine regelmässige Erscheinung, oft schon Ende Juli hört man ihren knarrenden Lockton, im Frühjahr aber äusserst selten. *Erithacus luscini*a kommt hier gar nicht vor, sie ist ein Tieflandvogel.

Acrocephalus schoenobaenus brütet hier nicht, im Frühling sehr vereinzelt zu sehen. Der Herbstdurchzug beginnt aber regelmässig schon vor dem 15-ten August und dauert bis über die Mitte Oktober.

Locustella fluviatilis nur am Herbstzuge, aber sehr einzeln zu finden, meist in Luzernefeldern in hohem Grase. Im Frühjahr noch nie beobachtet.

Hippolais icterina brütet im Brassóer Komitat nicht, im Frühling noch nie beobachtet. Im August bis September oft zu sehen.

ERNST HAUSMANN.

Erithacus titys ♂ wurde am 28. I. 1922 in Miskolcz beobachtet.

BÉLA V. SZEÓTS sen. †

Oedicnemus scolopax. Im Oktober 1922 wurden in Békás (Kom. Veszprém) 2 Exemplare erlegt; diesen Vogel gehört hier zu den Seltenheiten.

ERNST GUÁRY.

Ausbleiben der Gimpel. Während in dem Winter 1921/22 die Gimpel (*Pyrrhula rubicilla* und *Pyrrhula rubicilla europaea*) in grosser Anzahl (wenigstens 500—600) im Stadtwäldchen zu Budapest überwinterten, blieben sie im Winter 1922/23 gänzlich aus.

KOLOMAN WARGA.

Wildgänse am Balaton. Ungeheure Massen von *Anser fabalis* und *albifrons* zeigten sich in der Südostecke des Balatonsees. Die ersten Flüge erschienen am 22. IX. 1921. Bei Balatonvilágos nächtigten um diese Zeit ständig 20—25.000 St. Wildgänse.

STEFAN BESSENYEY.

Häufiges Überwintern von Botaurus stellaris. Im Winter 1921/22. erhielt ich circa 25 Stück aus der Umgebung. Im Dezember waren alle noch sehr fett, im Jänner aber schon ganz abgemagert, teilweise auch verhungert.

HEINRICH SCHENK.

Das Brüten von Gallinago gallinaria in Tárnok. *Gallinago gallinaria* ist in Ungarn ein ziemlich rarer Brutvogel, weshalb ich es für erwähnenswert finde, dass ich am 18. Juni 1920 ein 4-er Gelege in Tárnok auffand.

DESIDERIUS RADEZKY.

Nidologische Daten aus der Mecsekgegend. Bis dato hatte ich *Astur palumbarius* nicht als Brutvogel unserer Gegend angetroffen. Am 17. April 1922 fand ich in einem Horste im Walde von Pécsvárad ein stark bebrütetes Ei. Den Horst einer *Circus cyaneus* fand ich in einem kleinen Rohrteiche der Gemeinde Kátoly. Sonderbarerweise ist bei uns *Coloeus monedula spermologus* ein ziemlich seltener Brutvogel, welchen ich erst am 7. Mai 1922 3 km. von der Zengő-Spitze entfernt entdeckte. Auffallend spät, am 15. Juni 1922 fand ich noch ein 3-er Gelege von *Corvus cornix*. Zu erwähnen wären noch zwei *Corvus corax*, welche ich am 28. August 1921 beobachtete. Diese Art ist hier sehr selten.

EDUARD AGÁRDI.

Nisten der Otis tarda in Kispereg. Am 12. Mai 1919 brachte man mir aus Kispereg das Ei einer *Otis tarda*. Diese Art brütet daher noch bei uns, wenngleich nicht in grösserer Anzahl.

ANDREAS CSATH.

Über die Beeren- und Früchten-Nahrung der Vögel. Meine diesbezüglichen in den Jahren 1922 und 1923 gemachten weiteren Erfahrungen veröffentliche ich in folgendem. Es wurde verzehrt: 1. *Sambucus nigra* von *Turdus merula*, *Turdus musicus*, *Sylvia atricapilla*, *Sylvia curruca*, *Passer montanus*, *Passer domesticus*. — 2. *Elaeagnus angustifolia* von *Turdus merula*, *Sylvia atricapilla*, *Sylvia curruca*, *Muscicapa grisola*, *Fringilla coelebs*, *Coccothraustes vulgaris*, *Passer domesticus*, *Oriolus galbula*, *Upupa epops*. — 3. *Celtis occidentalis* von *Turdus merula*, *Turdus viscivorus*, *Fringilla coelebs*, *Passer domesticus*, *Oriolus galbula*. — 4. *Ligustrum vulgare* von *Turdus merula*. — 5. *Viburnum opulus* von *Turdus merula*, *Sylvia atricapilla*. — 6. *Sorbus torminalis*, 7. *Crataegus oxyacantha*, 8. *Parthenocissus quinquefolia* und 9. *Vitis vinifera* von *Turdus merula*. — 10. *Buxus sempervirens* von *Parus caeruleus*. — 11. *Thuja orientalis* von *Fringilla coelebs*, *Ligurinus chloris*, *Parus major*, *Parus caeruleus*, *Parus palustris*, *Parus ater*. — 12. *Taxus baccata* von *Coccothraustes vulgaris*. — 13. *Pinus sylvestris* von *Fringilla coelebs*, *Ligurinus chloris*, *Carduelis elegans* und *Dendrocopos major pinetorum*. — 14. *Pinus nigra* von *Fringilla coelebs*, *Ligurinus chloris*, *Carduelis elegans*, *Dendrocopos major pinetorum*. — 15. *Betula alba* von *Ligurinus chloris*, *Carduelis elegans*, (*Pyrrhula rubicilla europaea* i. J. 1921). — 16. *Alnus glutinosa* von *Chrysomitris spinus*, *Carduelis elegans*. —

17. *Ulmus montana* von *Ligurinus chloris*. — 18. *Acer platanoides* von *Coccothraustes vulgaris*, (*Pyrrhula rubicilla europaea* i. J. 1921). — 19. *Fraxinus excelsior* von *Coccothraustes vulgaris*. — 20. *Platanus occidentalis* von *Carduelis elegans*.

Als Berichtigung meines Berichtes in *Aquila* XXVIII. 1921. p. 199—200. möchte ich hier anführen, dass *C. occidentalis* an Stelle von *Celtis australis* und *Elaeagnus angustifolia* statt *Olea europaea* stehen soll.

KOLOMAN WARGA.

Beiträge zur Nistweise von *Upupa epops*. *Upupa epops* ist häufiger Brutvogel im Alföld, wo ihm jedoch die zum Nisten notwendigen Bruthöhlen nur in seltenen Fällen zur Verfügung stehen, weshalb er mit den verschiedensten Nistgelegenheiten vorlieb nehmen muss. So nistet er in einem Meierhofe zu Tápióbsike seit 8 Jahren ständig auf dem offenen Dachboden eines Stalles ganz frei und zwar jährlich zweimal immer an der gleichen Stelle. Ebendort fand ich in einem anderen Meierhofe den Vogel in einem verlassenen Stallgebäude auf dem Boden ebenfalls ganz frei brütend.

In der Gegend von Tárnok sind geschichtetes Klaftherholz, ebensolche Rebenpfähle und Weingärtenhütten seine Niststellen. Bei einer Gelegenheit fand ich ihn in einer weiten Weidenhöhlung brütend. Ich konnte den Vogel fangen, liess ihn aber wieder frei, aber nicht ganz glücklich, so dass die Schwanzfedern in meiner Hand blieben. Er nahm dies aber weiter nicht übel und hatte nach 14 Tagen in der nämlichen Höhle wieder 4 frische Eier.

DESIDERIUS RADETSKY.

Zur Nistweise des Wiedehopfes. Unter dem Dachfirste unseres Blumenhauses hat sich ein Paar von *Upupa epops* angesiedelt. Bei der Abnahme der vermorschten Dachschindeln haben wir ihre 7 Eier entdeckt, welche das Vogelpaar trotz der am Dache durchgeführten Reparaturarbeiten ungestört ausbrütete.

LADISLAUS V. SZOMJAS.

Das Storchpaar in Rákospalva, welches seit mehreren Jahren seinen auf einem Akazienbaum erbauten Hort bewohnt, ist am 2. IV. 1922 zwar erschienen, hat aber die Gegend Anfang Mai wieder verlassen — wie es scheint, aus Nahrungsmangel, da zu dieser Zeit sämtliche nasse Wiesen der Umgebung bereits völlig ausgetrocknet waren.

DR. HEINRICH DORNING.

Frühes Nisten von *Corvus cornix*. In der zweiten Hälfte des Monats December 1922 herrschte in Budapest ziemlich milde Witte-

zung, welche augenscheinlich starken Einfluss, auf die Vogelwelt ausübte. So sah ich einander sich jagende Paare von *Chrysomitris*, *Turdus merula*, *Dendrocopos major pinetorum*, *Coloeus monedula*, *Pica rustica* und *Corvus cornix*. Am 25-ten Dezember entdeckte ich auch einen halbfertigen Horst von *Corvus cornix*, welcher zwar fertiggestellt wurde, doch kam es nicht zur Brut darin. Der neue Horst wurde am 30. März beendet und bezogen.

KOLOMAN WARGA.

Zur Nistweise von *Parus major*. Als ich eine künstliche Nisthöhle am 31. Mai inspizierte, fand ich darin eine Menge Moos ganz regellos hineingetragen aber auch ein Ei von *Parus major*. Nächsten Tag war noch mehr Moos darin und noch ein Ei. Am 3. Juni befand sich über dem Moose ein Haarbündel, die Eier waren nicht sichtbar. Am 7. Juni waren Moos und Haar schon zum Neste geformt und befanden sich darin 9 Eier. Am 9. Juni war das Nest fix und fertig und enthielt nun 10 Eier. Nach weiteren 2 Tagen sass der Vogel brütend auf 11 Eiern. Das Nest wurde also erst während der Eierablage hergestellt.

BÉLA RÁCZ.

Bemerkung. Einen ähnlichen Fall beobachtete ich seinerzeit auch auf der Margareteninsel. Es zeigt jedenfalls auf eine ganz ungewöhnliche Geschicklichkeit die dichte Haarpolsterung ohne Verletzung der vielen Eier unter denselben anzubringen.

T. Cs.

Das Nisten von *Clivicola riparia* in den Nestern von *Delichon urbica*. Im Komitate Bereg war der Wasserstand des Tiszaflusses bis Mitte Juni so hoch, dass die *Clivicola riparia* ihre alten Ufer-Kolonien nicht beziehen konnten. Dieselben zogen sich dann massenhaft in die Gemeinde Mezötarpa, welche 4 km. von Flusse entfernt ist und nisteten dann hier in verlassenen Nestern der *Delichon urbica*. Auf welche Art und Weise die Besitznahme geschah, konnte ich leider nicht beobachten, da ich die Vögel erst zur Zeit der Jungenfütterung wahrnahm.

ERNST KABÁČZY.

Der Nestbau der Beutelmeise. In der Gemeinde Tárnok, Komitat Fejér, entdeckte ich im Jahre 1921 *Anthoscopus pendulinus* zum ersten Male als Brutvogel und konnte ich bei dieser Gelegenheit den Nestbau eingehend beobachten. Am ersten Tage wurde das ausgewählte herabhängende Weidenzweiglein mit Bast umwunden, am nächsten Tage wurde diese Arbeit fortgesetzt, so dass von den etwa zwölf Bastfasern vier weit über das Zweiglein herabhängen. Siehe Abbildung p. 177. Am dritten Tage wurden diese herabhängenden Fasern schlingenartig heraufgezogen und an der nämlichen Stelle des Zweigleins befestigt, wo

der Nestbau begann. Am Abend desselben Tages befand sich im Boden dieser Schlinge ein lockeres Näpfchen.

Am vierten Tage wurde mit dem Herbeitragen des weiteren Nestmaterials begonnen. Dasselbe bestand aus den Rispen des überständigen Schilfrohres. Die Arbeit ging trotz der nassen windigen Witterung flott von Statten und am Abend sass das Vögelchen schon im festen Nestnapf.

Am fünften Tage war dieser Napf schon so dicht, dass der darin sitzende Vogel nicht mehr sichtbar war, obzwar das Nest oben noch ganz offen war. Nun wurde das mit Bast umwundene Zweiglein fortwährend dicker und am Abend war der Napf schon durch ein breites Band mit dem Zweiglein verbunden. Am sechsten Tage war eine Wand vollkommen fertiggestellt, an der anderen nur das Einflugsloch offen, am siebenten war auch dieses fertig. Leider dauerte die Freude der kleinen Künstler nicht lange, da ihnen das Nest geraubt wurde. Dies war am 29-ten April, aber schon am 3-ten Mai hatten sie schon wieder ein fast ganz fertiges Nest, zu dessen Herstellung sie daher nur 4 Tag benötigten.

DESIDERIUS RADEZKY.

Bemerkung. Die Nestbautechnik dieses Vogels ist wenig bekannt, so dass es nicht als überflüssig erschien die drei ersten Stadien in den Zeichnungen auf p. 177, welche nach den Skizzen des Beobachters hergestellt wurden, vorzulegen. Dieses Nest ist auch deshalb von Interesse, weil dasselbe den selteneren Typ vorstellt, in welchen das Nest nicht in eine Astgabel gebaut ist, sondern an einem einzigen herabhängenden Zweige angebracht wurde, was für den kleinen Künstler jedenfalls die schwierigere Aufgabe darstellt. Laut TACZANOWSKY (Rev. et Mag. de Zool. 1859.) und besonders laut BALDAMUS (Naumannia I. 1851.) beginnt der Nestbau gewöhnlich an einer Astgabelung so dass die beiderseits herabhängenden Bastfasern welche das Nestgerüst bilden, unten zusammengebunden werden.

RED.

Wanderfalken in Budapest. Vom Ende Oktober 1922 bis März 1923 beobachtete ich an der kath. Kirche im X. Bezirk von Budapest stets *Falco peregrinus* TUNST. insgesamt wenigstens 5 Exemplare. Ein sehr kleines ♂ war den ganzen Winter hindurch zu sehen. Zuweilen sassen auch zwei dieser Vögel friedlich nebeneinander auf dem Kreuze des Kirchturmes. Sie verfehlten ihre Beute häufig und wenn sich der Sperling oder die Taube herabsenkte, um dem Verfolger auszuweichen, schien der Falke aus Vorsicht gegen etwaige Anstossungen an die Hausdächer sich nicht allzusehr bemühen um sich der Verfolgten zu bemächtigen. Ich bin übrigens der Ansicht, dass die *landschaftlichen Verhältnisse* der Sommerheimat auch auf die Auswahl des Winterquartiers von *Falco peregrinus* einen gewissen Einfluss ausüben. Es ist denkbar, dass die bei uns im Winter Tauben „beizenden“ Wanderfalken auch in ihrer Sommerheimat die Taubenarten als Lieblingswild haben und andererseits die das Wassergeflügel dezimierenden Exemplare von den wasserreichen Ebenen

gekommen seien. In dieser Hinsicht ist zu bemerken, dass *F. peregrinus calidus* LATH. im Winter besonders in den der sibirischen Heimat ähnlichen Gebieten vorkommen soll.

Das erwähnte kleine ♂ Exemplar erschien im Fluge eher kleiner als ein Turmfalke. Ausser diesem sah ich noch 1—2 sehr kleine Stücke. Solche zwergwüchsige Exemplare leben mitunter im Kaukasus, wie ich auf der XXVII. Tafel in Berajah („*Falco peregrinus*“ 1914.) von KLEINSCHMIDT abgebildet sehe, obwohl auch „forma rhenanus“ ähnliche kleine Männchen aufweist (siehe Tafel IX. in Berajah l. c.). O. REISER führt zwei solche sehr kleine ♂♂ aus Griechenland an, welche bei Laurion, 12/XI. 1868, bzw. in Attika, 4/II. 1862 gesammelt wurden; Flügellänge derselben 29, bzw. 30 cm. (O. REISER: Materialien zu einer Ornithologie der Balkanhalbinsel, III. Wien, 1905. p. 349).

NIKOLAUS VASVÁRI.

Kranke Bussarde. Seit einigen Jahren erhalte ich aus der Umgebung meines Wohnortes (*Óverbász*, Bácska) jedoch stets im Herbst erkrankte *Bussarde*, teils noch lebend, teils schon tot. Die Lebenden befanden sich in einem kläglichen Zustande, waren ganz entkräftet und konnten mit der Hand gefangen werden, öfters auf Dachböden, wo sich gesunde *Bussarde* überhaupt nicht aufzuhalten pflegen. Im Herbst 1921. erhielt ich 7 *Buteo communis* und 2 *Archibuteo lagopus*, im Herbst 1922. aber 2 *Buteo* und einen *Archibuteo*. An den aufgefundenen Vögeln war eine äusserliche¹⁾ Ursache nur an etwa 3 Exemplaren zu bemerken, nämlich eine Knochenweichung und eine krebsartige Eiterung im Rachen, wodurch der Vogel an der Nahrungsaufnahme verhindert war. An den anderen war überhaupt nichts zu bemerken, alle jedoch waren bis zum Skelett abgemagert.

Jedenfalls wäre es interessant zu erfahren, ob solche Fälle auch anderswo beobachtet worden sind.

HEINRICH SCHENK.

Massenhaft verendete *Cypselus apus*. Am 25-ten Juni 1921 setzte nach warmer Witterung plötzlich NW-Wind ein, in der Nacht begann es zu regnen und am anderen Tage waren alle Berge über 1000 M. mit Schnee bedeckt. Die Schwalben waren nun in grosser Not, ganz besonders aber die Mauersegler, von welchen mir 11 tote Exemplare gebracht wurden.

ERNST HAUSMANN.

Meisevernichtende Ratte. In den Nisthöhlen unseres Obstgartens nisten jedes Jahr 4—5 Paar Kohlmeisen, wovon vor kurzem die Ratte

¹⁾ In noch vorkommenden Fällen müsste jedenfalls auch eine eingehendere innerliche Untersuchung stattfinden, ob nicht etwa Entoparasiten eine solche Schwächung des Vogels hervorriefen, dass derselbe daran zugrunde gehen musste. RED.

zwei Familien vernichtet hat, wie dies ein mit dem Falleisen gefangenes Exemplar beweist.

LADISLAUS V. SZOMJAS

Amsel und Weissdorn. Im Garten des Institutes beobachtete ich im Herbst 1922, dass die hier ansässigen *Amseln* die Beeren des Weissdorns erst dann konsumierten, als dieselben durch den ersten Reif erweicht waren. Bis dorthin wurden die Beeren des Holunder und Liguster favorisiert. Nach dem ersten Reife jedoch war der ganze reiche Ertrag vollständig abgeerntet.

KOLOMAN WARGA.

Einige Beobachtungen über *Colymbus articus*. Ende Dezember 1921 beobachtete ich die Ankunft eines Exemplares. Der Vogel flog sehr schnell in grosser Höhe eben noch erkennbar. Als er das Wasser bemerkte, begann er sich weite Kreise ziehend in schraubenförmigen Linien herabzulassen. Ich hatte den Eindruck, dass die im Verhältnis zum Körpergewichte immerhin schwachen Flügel ihm das Herabgleiten auf einer schiefen Ebene, oder einen senkrechten Sturz nicht gestatteten.

Einmal konnte ich beobachten, dass er sich — jedenfalls aus Irrtum — auf glattes Eis zwischen eine Schar Hausenten niederliess, sich aber von dem glatten Eise nicht wieder erheben konnte. Zwei Tage später war er erfroren.

HEINRICH SCHENK.

Lachmöve und Hochwasser. *Larus ridibundus* ist ein ständiger Wintergast an der Budapester Donau, welche ich heuer vom 13. Okt. 1922 bis 28. Feber 1923 beobachtete. Laut meinen heurigen Beobachtungen steht der Aufenthalt derselben mit den Hochwasser im Zusammenhange. Am 5. Feber nämlich als die Donau stark stieg, waren auf einmal sämtliche Lachmöven verschwunden und kehrten erst wieder am 16-ten zurück, als der Wasserstand wieder fast normal war. Den Zusammenhang glaube ich folgendermassen feststellen zu können.

1. Die Möven ernähren sich auf der Donau hauptsächlich von den Abfällen, welche aus den Kanälen in die Donau gelangen, zugleich auch von den kleinen Fischen, welche sich von diesen Abfällen ernähren. Bei hohem Wasserstande wird diese Nahrung infolge der stärkeren Strömung geringer.

2. Bei Hochwasser werden niedriger gelegene Landschaften entlang der Donau überschwemmt und herrscht hier ein reges Leben der Kleinfische, wodurch die Lachmöven hier einen gedeckten Tisch finden.

KOLOMAN WARGA.

Über die Nahrung der *Circus*-Arten. In der Umgebung von Okorág-Kárász (Kom. Baranya) kommen die Weihen, hauptsächlich *Circus*

cyaneus ziemlich häufig vor. Der Mageninhalt 16 abgeschossener *Circus cyaneus* und *Circus aeruginosus* wies vorwiegend Vogelreste auf, in einem Falle auch Eischalen. Diese Vögel dürften aber auch vortreffliche Mäusevertilger zu sein, denn mit der Nachahmung des Mäusequieckens konnte ich die Weihen in jedem Falle heranlocken.

LADISLAUS NAGY.

Über die Nahrung der Circus-Arten. In der letzten Zeit haben sich die Weihen, hauptsächlich *Circus aeruginosus* und *Circus cyaneus* ungemein vermehrt und richten im Bestande des Kleinwildes, Wassergeflügels und besonders der Lerchen empfindlichen Schaden an, andererseits aber vernichteten sie auch Hamster und Ziesel. Die Vögel sind sehr vorsichtig und schwer beschleicherbar. Ihr Abschuss gelingt noch am besten beim Abendanstande, in der Nähe ihres Nachtquartiers. Im Frühjahr 1922 erlegten wir 29 St., darunter auch einen *Circus macrourus* GM. Im Magen derselben fand ich Eier, Junghasen, Wassergeflügel, Lerchen, Hamster, Ziesel und Mäuse.

LADISLAUS V. SZOMJAS.

Beiträge zur Nahrungsfrage von *Circus aeruginosus*. In unserer Gegend ist *Circus aeruginosus* ein häufiger Brutvogel, was wahrscheinlich eine Folge unseres grossen Zieselbestandes ist. Als ich im Jahre 1918 die Horste revidierte um Junge auszunehmen, fand ich darunter solche, welche die Leichen von 12 Mäusen und Zieseln enthielten. Durch diesen Fund aufmerksam gemacht, begann ich die Nahrungsfrage dieses Vogels eingehend zu beobachten. Von 8 Horsten fand ich bei 7 ausschliesslich Mäuse und Zieselreste vor, am 8-ten aber neben vier Zieseln auch ein *Blässhuhn*. Die Mageninhalte von 11 Rohrweihen, welche in den Jahren 1918—22 erlegt wurden, ergaben in 7 Fällen Zieseln, dann je eine Maus, Frosch, Junghase und Stockente, letztere wurde jedoch von mir als Lockspeise ausgelegt.

Laut diesen Daten ist *Circus aeruginosus* bei uns überwiegend nützlich, weshalb ihm auch niemand nachstellt. Auch das Wassergeflügel zeigt keine Angst vor ihm.

Ganz anders verhielt sich die Sache im Szabolcser Komitate, meinem früheren Wohnorte, wo er sich in Ermangelung von Zieseln fast ausschliesslich vom Wassergeflügel ernährte. Dort verfolgten ihn auch alle Wasservögel mit ängstlicher Aufmerksamkeit. Viele geplünderte Nester bewiesen dort die Schädlichkeit dieses Raubvogels und an seinem Horste fand ich immer nur Blässhuhn und andere Vogelreste.

STEFAN BESSENYEY.

Turmfalk auf der Schwalbenjagd. Am 22. Sept. 1922 beobachtete ich einen *Cerchneis tinnunculus*, welcher eine *Delichon urbica*, wahrscheinlich ein noch junges, weniger fluggewandtes Exemplar schlug.

KOLOMAN WARGA.

Winterbeobachtungen in Babapuszta. Im strengen Winter 1921/22 waren die Wintervögel sehr stark auf die Barmherzigkeit der Menschen angewiesen. Meine Futterhütte wurde von Mengen *Parus major* und *caeruleus* ständig besucht, eben so auch von *Fringilla montifringilla*, von welchen oft auf einmal zu 20—25 Stück, erschienen. Einen *Troglodytes parvulus* fütterte ich den ganzen Winter hindurch mit Fliegen, welche ich auf ein Fensterbrett ausstreute. Für die sieben *Turdus merula* liess ich einen separaten Futterkasten herstellen, welchen ich dann mit gekochtem Fleisch, Speiseresten und Körnern belegte. Diesen besuchten dann ausserdem noch *Turdus pilaris* und *viscivorus*, *Parus major* und *caeruleus*, *Pyrrhula rubicilla*, *Fringilla coelebs* und *montifringilla*, ein *Sturnus vulgaris* und ein *Erithacus rubecula*. Die Sperlinge, welche die Fütterung gefährdeten, musste ich abschiessen. Für die massenhaft erscheinenden *Emberiza citrinella*, *Fringilla coelebs* und *Galerida cristata* liess ich neben einer Stallwand Körner ausstreuen. *Fringilla coelebs* verkroch sich vor der strengen Kälte während der Nachtzeit in den Düngerhaufen, welcher das Glashauss umgab. *Corvus frugilegus* erfror zu Hunderten und ernährte sich von Celtisbeeren. Die Erfrorenen wurden sofort von *Buteo communis* konsumiert, von welchen sich 6—8 Stücke ständig im Parke aufhielten. Der Magen der abgeschossenen enthielt immer nur Krähenfedern, nicht aber Fasanen. Die in grosser Anzahl erschienenen und immerfort erlegten *Accipiter nisus* hatten jedoch immer nur Vogelreste im Magen. Die Hungersnot zwang sowohl Bussarde als auch Sperber dazu, ihre erlegten Genossen sofort aufzufressen. Die bei 80 cm. hoher Schneedecke erschienenen *Columba palumbus* ernährten sich ebenfalls von Celtis-Beeren.

Frau KARL FERNBACH.

Vorkommen von *Scolopax rusticola* im Sommer. Obwohl es allgemein bekannt ist, dass *Scolopax rusticola* bei uns Brutvogel ist, möchte ich doch behufs Vervollständigung der diesbezüglichen Daten erwähnen, dass ich am 11. Juni 1922 im Walde von Gödöllő bei Szent Jakab eine Waldschnepfe beobachtete, deren ganzes Gebahren darauf hinwies, dass sie mich von ihrer Brut weglocken wollte.

JULIUS PAWLAS.

Stieglitz und Platankapsel. *Carduelis elegans* ist seit 1908 ein ziemlich häufiger Standvogel im Budapester Stadtwäldchen, wo er sich hauptsächlich von den Früchten der Nadelhölzer, Birken und Erlen ernährt. Im Winter bildet jedoch seine Hauptnahrung die Frucht der *Platanus occidentalis*, welche er aus den herabhängenden kugelrunden Kapseln herausschält.

KOLOMAN WARGA.

Angriffslustiger *Buteo communis*. In der Ortschaft Cservenka begab es sich, dass ein Mann als er Stroh für das Vieh holen wollte, von einem auf dem Strohschober postierenden *Buteo communis* heftig angegriffen wurde. Der Vogel stürzte sich wütend auf den Mann, bearbeitete ihn mit Flügelschlägen, suchte ihn zu kratzen, so dass der Mann schnell die Flucht ergreifen musste. Als er dann mit einer Decke zurückkehrte, stürzte sich der *Bussard* wiederholt auf den Mann, doch gelang es demselben ihn fest zu nehmen und mir lebend zu überbringen. Obwohl er in der Gefangenschaft schon 8 Tage lang hungerte, war er dennoch so fett, wie ich in meiner langen Praxis noch keinen in der Hand hatte.

HEINRICH SCHENK.

Eine Bitte an unsere Beobachter. Anlässlich eines vorgekommenen Falles richteten die Herren Direktoren T. CSÖRGEY und DR. A. v. DEGEN meine Aufmerksamkeit auf die Rolle, welche die Vögel bei der Verbreitung der Pflanzen spielen dürften. Aus der diesbezüglichen, ziemlich umfangreichen ausländischen Litteratur geht hervor, dass diese Rolle nicht unbedeutend sein soll. Bei den Vögeln handelt es sich um die zwei gesonderten Kategorien der endozoischen und epizoischen Verbreitung. Über die erstere Verbreitungsweise liegen schon eingehende Untersuchungen vor, unter anderen z. B. die vortreffliche Dissertation E. KEMPSKI'S (Bonn, 1906) und auch ist behufs Mitteilung der Beobachtungen über diese Frage, speziell über die Beerennahrung der Vögel, seitens des deutschen Ornithologen V. HENNEMANN kürzlich (Aquila, 1920. p. 262) ein Aufruf ergangen. Ich beabsichtige daher lediglich die Bearbeitung der Daten über die epizoische Verbreitung der Pflanzen durch die Vögel, mittelst Wasser, Schlamm und Erde (also unberücksichtigt diejenigen Fälle, in welchen die Früchte, oder Samen mit besonderen Kletteinrichtungen versehen sind). Auf die bisher auf diesem Gebiete gewonnenen Resultate kann hier nicht näher eingegangen werden, nur als Beispiel erwähne ich, dass DARWIN aus cca 170 gr Schlamm, welcher den Füßen der Wasservögel abgenommen wurde, 537 Samen zum Keimen brachte.

Da über dieses Thema in der heimischen Litteratur meines Wissens noch nichts vorliegt und da die diesbezüglichen Untersuchungen möglicherweise auch auf einige interessante Fragen der Pflanzengeographie einiges Licht werfen können, so wende ich mich an unsere Beobachter mit der Bitte, bei Untersuchung erlegter Vögel auch diesem Umstande ihre Aufmerksamkeit zu widmen und das von den Füßen, etc. gewonnene Material an das Institut einzusenden; die Bestimmung der darin ev. enthaltenen Samen erfolgt durch die Samen-Kontroll-Station, wofür wir dem Direktor derselben, Herrn DR. A. v. DEGEN zu grossem Danke verpflichtet sind.

DR. CONSTANTIN SCHERMANN.

Parasiten von Columba oenas L. Dieser Vogel ist häufiger Brutvogel in Hódmezővásárhely, wo er in hohlen Weiden nistet. Während des Sommers bilden Weizen und Gras-Sämereien, nach der Ernte Mohar, Wicke und Euphorbien-Samen die Hauptnahrung. Im Neste fand ich *Argas reflexus* — eine Zeckenart — massenhaft vor. Dieser Schmarotzer benagt die Schildplättchen des Laufes und die Federkiele der schlafenden Wildtaube, welche infolgedessen abmagert. Die Füße werden blutig und die Federn fallen aus. An erlegten Exemplaren fand ich Tagschmarotzer auch in grosser Anzahl und zwar kleine Fliegenarten (die 4 mm. grosse *Stenopteryx* und die 5 mm. grosse *Oxypterus*) dann Flöhe (*Ceratophyllus*) und Milben (*Goniodes* und *Goniocodes*).

BARTHOLEMÄUS BODNÁR.

Intézeti ügyek.

Institutsangelegenheiten.

1. Kócsagvédelem — Természetvédelem. Az 1922. év február havában e cimen megindított mozgalom céljaira 1922. május 16-tól 1923. május 15-ig a következő újabb összegek érkeztek intézetünkhöz:¹⁾

a) *Külföldi gyűjtés — ausländische Spenden:* NEDERLANDSCHE VEREENIGING TOT BESCHERMING VAN VOGELS, Amsterdam (80 holl. frt.) 24.315; Detto (40 holl. frt.) 36.920; Detto (200 holl. frt.) 184.600; Detto (110 holl. frt.) 115.500; Detto (30 holl. frt.) 31.410; Holland szelvények beváltásából 180; Detto 90; DR. J. BÜTTIKOFER, Rotterdam (25 holl. frt.) 8.990; J. J. DE KOO, Lüttich (4.410 osztr. kor.) 154 kor.

b) *Hazai gyűjtés — inländische Spenden:* CHERNEL ISTVÁNNÉ, Kőszeg 1.150; FUTURA R.-T. Budapest: DR. CZOBOR GYULA utján 10.000; DR. PETŐ ERNŐ, Kőszeg 1.000; SZEMERE LÁSZLÓ, Budapest 1.500; DR. LINDER KÁROLY, Békéscsaba 600; NÉVTELEN („Az Ujság“ utján), Budapest 50; STRISS LAJOS, Hajduszoboszló 200; OKOLICSÁNYI LAJOS és 10 társa, Dédes 1.100; SZABÓ MÁRIA REMIGIA, Kalocsa 500; SZEKERES SÁNDOR, Nagydobos 210; HETTYEY GÁBOR, Budapest 50; X. Y., Budapest 20; WAGNER MANÓ igazgató iskolai gyűjtése, Rákospalota 917; JÓZSA DÉNES JÓZSEF, Pécsvárad 100; KLEISL NAPOLEON, Keszthely²⁾ 20; LOVASSY MÁRTON, Keszthely 20;

¹⁾ Az első évi kimutatást l.: Aquila XXVIII. 1921. p. 156.

²⁾ A Keszthelyről származó adományokat DR. KELLER OSZKÁR keszthelyi gazd. akadémiai tanár gyűjtötte, kinek szives fáradozásáért itt is őszinte köszönetet mondunk.